

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Міжнародних економічних відносин»

«Допущено до захисту»
Зав. кафедрою МЕВ
д.е.н., професор

_____ Іван МИЦЕНКО
« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за першим (бакалаврським) рівнем вищої
освіти

на тему:

**«Напрями стимулювання активності іноземних інвесторів в
України в умовах повоєнного відновлення»**

Виконала здобувачка вищої освіти
4 курсу, групи МЕВ-20
ОПП «Міжнародні економічні
відносини»
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
_____ Горбачова Д.О.
« ____ » _____ 2024 р.

Керівник роботи
д.е.н., професор
_____ Ірина БАБЕЦЬ
« ____ » _____ 2024 р.

Рецензент _____

м. Кропивницький

АНОТАЦІЯ

Напрями стимулювання активності іноземних інвесторів в Україні в умовах повоєнного відновлення. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини». – Центральнотехнічний національний технічний університет Міністерства освіти і науки України. – Кропивницький, 2024. Випускна кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню особливостей організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства в контексті розвитку євроінтеграційних процесів, визначено переваги та ризики адаптації промислових підприємств до умов євроінтеграційних процесів.

Дослідження зосереджено на динаміці міжнародного руху капіталу та залученні іноземних інвестицій в економіку України на етапі післявоєнного відновлення. У першому розділі розглядаються теоретичні та методологічні основи транскордонного руху капіталу. Обговорюється інвестиційна привабливість національної економіки та оцінюється ефективність іноземних інвестицій за встановленими методологіями. У другому розділі досліджуються основні тенденції залучення іноземних інвестицій в Україну, наголошується на нормативно-правовій базі, що регулює діяльність іноземних інвесторів, а також на динаміці та структурі цих інвестицій у контексті повоєнного відновлення. Визначаються поточні проблеми із залученням прямих іноземних інвестицій (ПІІ). У третьому розділі пропонуються стратегії активізації діяльності іноземних інвесторів шляхом підвищення інвестиційної привабливості економіки України. Окреслено потенційні механізми підвищення інвестиційної привабливості та перспективи залучення іноземних інвестицій після завершення конфлікту. Висновки підкреслюють важливість розробки ефективних стратегій залучення іноземних інвестицій, які мають вирішальне значення для відновлення та розвитку української економіки. Це дослідження дає зрозуміти складну взаємодію між нормативно-правовою базою, інвестиційною привабливістю та стратегічними підходами до створення сприятливого середовища для притоку іноземного капіталу в постконфліктних умовах.

Ключові слова: міжнародний рух капіталу, іноземні інвестиції, Україна, післявоєнне відновлення, інвестиційна привабливість, нормативно-правова база, економічний розвиток, виклики ПІІ, інвестиційні стратегії.

ABSTRACT

Directions for Stimulating the Activity of Foreign Investors in Ukraine in the Conditions of Post-War Recovery— Manuscript.

Qualifying work on obtaining a higher education degree " Bachelor " in the educational-professional program "International Economic Relations" in the specialty "International Economic Relations". – Central Ukrainian National Technical University. - Kropyvnytskyi. - 2024.

This research focuses on the dynamics of international capital movement and the attraction of foreign investments into Ukraine's economy during its post-war recovery phase. The first section delves into the theoretical and methodological foundations of cross-border capital movement. It discusses the investment attractiveness of the national economy and evaluates the effectiveness of foreign investments through established methodologies. The second section explores the main trends in attracting foreign investments to Ukraine, emphasizing the regulatory framework governing foreign investors' activities and the dynamics and structure of these investments in the context of post-war recovery. It also identifies ongoing challenges in attracting foreign direct investment (FDI). The third section proposes strategies to enhance the activity of foreign investors by improving the investment appeal of Ukraine's economy. It outlines potential mechanisms to increase investment attractiveness and the prospects for attracting foreign investments following the end of the conflict. The conclusions highlight the importance of developing effective strategies to attract foreign investments, which are crucial for the recovery and development of the Ukrainian economy. This study provides insights into the complex interplay between regulatory frameworks, investment attractiveness, and strategic approaches to fostering a conducive environment for foreign capital inflow in a post-conflict setting.

Keywords: international capital movement, foreign investment, Ukraine, post-war recovery, investment attractiveness, regulatory framework, economic development, FDI challenges, investment strategies.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ	9
1.1 Транскордонний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин	9
1.2 Інвестиційна привабливість національної економіки та економічний розвиток.....	13
1.3 Методи оцінки ефективності іноземних інвестицій в умовах повоєнного відновлення	18
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	26
2.1 Нормативно-правова база регулювання діяльності іноземних інвесторів в Україні	27
2.2 Динаміка та структура іноземних інвестицій в економіці України в умовах повоєнного відновлення	35
2.3 Проблеми залучення ПІІ в економіку України	47
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ АКТИВНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИТОРІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ.....	52
3.1 Механізм підвищення інвестиційної привабливості економіки України	53
3.2 Перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку України після завершення війни	62
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79

ВСТУП

Розгортання жорстокого конфлікту, ініційованого російським лідером, що проливає кров, відкрило одні з найбільш трагічних сторінок в історії України як незалежної держави. Масштабна агресія з боку держави, яку раніше вважали братньою, у лютому 2022 року спричинила величезні руйнування національної економіки. Ще до 2021 року ніхто не міг уявити, що український народ та його економічна структура зазнають настільки радикальних змін. Сьогодні, коли Україна зосереджена на відновленні та реконструкції, критично важливо приваблювати фінансування з різноманітних джерел, зокрема від інвестиційних фондів, приватних інвесторів і зокрема з-за кордону. Активізація залучення іноземних інвестицій і їх ефективне стимулювання стає ключовим. Також важливо зосередити увагу на методах, інструментах і пріоритетних напрямках для стимуляції прямих іноземних інвестицій, що допоможе національній економіці здійснити значні зрушення, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити сталий соціально-економічний розвиток країни.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій виявляє, що значну увагу проблематиці стимулювання іноземних інвестицій приділили багато відомих економістів. Серед них - М.А. Ансарі, Н.В. Бахур, Дж. Бейлі, В.І. Гаркавенко, Б.В. Губський, І. Інсорф, Т.М. Мельник, М.Дж. Осей, А.А. Пересада, М. Рутинський, О.В. Сторожук, О.С. Федорчук, Н.А. Хан, Х. Хасібян, У. Шарп та інші. Вони зосередили частину своїх наукових робіт на теоретичних і методологічних аспектах розроблення і реалізації інвестиційних проектів зарубіжних держав у контексті розвитку України з 2022 року, а також на формуванні механізмів регулювання іноземного інвестування. Проте сучасні методи оцінювання інвестиційних проектів зазвичай зосереджені на вирішенні специфічних місцевих проблем, що не дозволяє створити єдиний ефективний механізм забезпечення надійності інвестицій з використанням практик ризик-менеджменту. В результаті, система іноземних інвестицій в Україні ще не

повністю відповідає потребам сучасності і потребує подальшої розробки методологічної бази.

Метою дослідження є аналіз іноземних інвестицій в економіку України, зокрема в умовах повоєнного відновлення, та розробка рекомендацій щодо підвищення їх ефективності та привабливості.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретико-методичні основи міжнародного руху капіталу.
2. Оцінити методи вимірювання ефективності іноземних інвестицій.
3. Проаналізувати основні тенденції та проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України.
4. Розробити рекомендації щодо підвищення активності іноземних інвесторів.
5. Сформулювати висновки на основі проведеного дослідження.

Об'єктом дослідження є іноземні інвестиції в економіці України.

Предметом дослідження виступають механізми, тенденції та ефективність іноземних інвестицій, спрямованих на відновлення та розвиток економіки України у постконфліктний період.

У дослідженні застосовувались різноманітні наукові методи: аналітичний та синтетичний підходи, а також статистичні методи, включно з порівняльним аналізом, вивченням структурних показників та динаміки, графічними і табличними засобами представлення даних. Завдяки використанню цих методів було проведено глибокий аналіз показників економічного розвитку України у контексті недавніх подій. Також була здійснена оцінка привабливості інвестиційних проектів зарубіжних партнерів, спрямованих на відновлення економічної системи України.

Наукова новизна цього дослідження полягає у комплексному аналізі впливу нормативно-правової бази на іноземні інвестиції в Україні в умовах повоєнного відновлення. Особливістю є застосування сучасних методів оцінки інвестиційної привабливості, які враховують специфіку постконфліктної економіки. Дослідження також включає вивчення впливу зовнішніх інвестицій

на соціально-економічний розвиток країни, що раніше не було об'єктом детального аналізу у контексті України.

Дослідження вносить вагомий вклад у розвиток теорій міжнародного капіталовкладення та постконфліктної реконструкції економік, зокрема через розроблення теоретичної моделі, що інтегрує міжнародні економічні відносини з внутрішнім економічним розвитком. Модель базується на оцінці інвестиційної привабливості та ризик-менеджменті, що дозволяє глибше зрозуміти механізми залучення та впливу іноземних інвестицій.

Практичне застосування результатів дослідження полягає в розробці стратегічних рекомендацій для уряду України щодо формування ефективної політики приваблення іноземних інвестицій. Це включає вдосконалення законодавчої бази, впровадження механізмів ризик-менеджменту та стимулювання інвестицій у ключові сектори економіки.

Методологічна основа дослідження заснована на застосуванні соціально-економічного, системного, та інформаційного підходів, які забезпечують наукове підґрунтя для аналізу сутності та ключових аспектів процесу іноземного інвестування. Ці підходи дозволяють визначити основні завдання, складові та напрямки для подальшого розвитку та підвищення ефективності іноземного інвестування в контексті сучасних умов України.

Інформаційну основу дослідження утворюють праці відомих українських та міжнародних науковців у галузі розвитку іноземного інвестування, а також нормативно-правові документи. Доповненням служать відкриті аналітичні джерела від державних, приватних та зарубіжних організацій, звіти Міністерства економічного розвитку України, а також результати авторських досліджень.

Структура наукової роботи включає вступ, три основні розділи, висновки та список використаної літератури. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ

1.1 Транскордонний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин

Транскордонний рух капіталу стосується потоку грошей з метою інвестування, торгівлі або виробництва бізнесу через національні кордони. Цей рух капіталу може приймати різні форми та відіграє вирішальну роль у світовій економіці, надаючи країнам доступ до іноземних інвестицій, які можуть сприяти економічному зростанню та розвитку.

Основні типи транскордонного руху капіталу включають прямі іноземні інвестиції (ПІІ), портфельні інвестиції та інші інвестиції, такі як позики та банківські депозити. Прямі іноземні інвестиції передбачають придбання довгострокової частки в підприємствах, що працюють за межами рідної країни інвестора. Цей тип інвестицій є значущим, оскільки він не лише приносить капітал, але й часто включає передачу технологій, навичок та досвіду [1].

Портфельні інвестиції, на відміну від ПІІ, не передбачають контрольного пакета акцій іноземної компанії. Цей тип включає інвестиції в іноземні акції, облігації та інші фінансові активи. Як правило, він є більш нестабільним і може бути швидко скасований, впливаючи на стабільність країн-одержувачів [9].

Інші види інвестицій, такі як позики та банківські депозити, також мають вирішальне значення, оскільки вони забезпечують необхідний капітал для повсякденних операцій і довгострокових проектів в інших країнах. На ці зміни впливають відмінності в процентних ставках, економічна стабільність і можливості для зростання між країнами.

Кожен тип транскордонного руху капіталу несе в собі власний набір ризиків і переваг, впливаючи на міжнародні економічні відносини та глобальний розподіл багатства та можливості розвитку [2].

Транскордонний рух капіталу відіграє важливу роль у світовій торгівлі та економічній інтеграції, формуючи економіку як на глобальному, так і на національному рівнях. Забезпечуючи потік інвестиційного капіталу з регіонів із надлишком капіталу в регіони з його дефіцитом, це сприяє економічній діяльності, яка інакше була б неможливою, сприяючи зростанню та розвитку через міжнародні кордони [16].

Однією з найважливіших ролей транскордонного руху капіталу є підтримка міжнародної торгівлі. Інвестори в розвинутих країнах, наприклад, можуть фінансувати експортні галузі на ринках, що розвиваються, що, у свою чергу, допомагає цим ринкам розвивати їхню економіку та інтегруватися у світову торгову систему. Такий вид інвестицій не тільки підтримує країну-експортера, але й надає товари та послуги країні-інвестеру, сприяючи взаємним економічним вигодам і залежностям [9].

Крім того, транскордонний рух капіталу має вирішальне значення для економічної інтеграції. Він підтримує створення багатонаціональних корпорацій (МНК), які працюють у різних країнах, що призводить до більш інтегрованої глобальної економіки. ТНК об'єднують різні види економічної діяльності, від виробництва до послуг, і поширюють передовий досвід та інноваційні технології на своїх операційних базах. Ця інтеграція додатково посилюється узгодженням економічної політики та нормативних актів, які часто гармонізуються для залучення та управління іноземними інвестиціями.

Крім того, транскордонні потоки капіталу відіграють ключову роль у розвитку глобальних фінансових ринків. Вони допомагають диверсифікувати інвестиції, розподілити ризики та підвищити ефективність фінансових ринків шляхом об'єднання глобальних заощаджень і розподілу їх для найбільш продуктивного використання. Фінансова інтеграція, що підтримується транскордонним капіталом, забезпечує кращий розподіл ризиків, знижує вартість капіталу та підвищує стійкість глобальної економіки [21].

Загалом, переміщення капіталу через кордони є наріжним каменем глобально інтегрованої економіки, що сприяє не лише торгівлі та інвестиціям, а

й культурним і технологічним обмінам, які сприяють глобальному економічному процвітання.

Переміщення капіталу через кордони має значний вплив як на рідні, так і на приймаючі країни, різними способами впливаючи на їхні економіки, суспільства та політичні ландшафти.

Для приймаючих країн приплив іноземного капіталу зазвичай означає вливання коштів, які можуть бути використані для розвитку та економічного зростання. Цей капітал може фінансувати інфраструктурні проекти, створювати робочі місця та підвищувати продуктивність шляхом впровадження нових технологій та практик управління. Особливо в країнах, що розвиваються, де внутрішнього капіталу часто недостатньо для задоволення інвестиційних потреб, іноземні інвестиції відіграють життєво важливу роль в економічному прогресі. Однак ці надходження також можуть призвести до таких проблем, як підвищена вразливість до глобальних фінансових потрясінь, потенційна інфляція в разі перегріву економіки та політичні ризики, якщо іноземні організації отримають значний контроль над національними ресурсами [19].

З іншого боку, країни базування, які експортують капітал, можуть отримати вигоду від вищих прибутків від інвестицій, ніж це можливо всередині країни, особливо якщо вони інвестують у регіони з високими темпами зростання. Ці доходи можуть сприяти накопиченню багатства та економічному здоров'ю вдома. Крім того, компанії, які інвестують за кордоном, часто отримують доступ до нових ринків, що може підвищити їх конкурентоспроможність у всьому світі. Тим не менш, існують ризики, включаючи політичну та економічну нестабільність у приймаючій країні, які можуть поставити під загрозу інвестиції. Крім того, існує проблема втечі капіталу, коли надмірні обсяги національного капіталу переміщуються за кордон, що, можливо, призводить до зменшення інвестицій у країні та економічного спаду [24].

Країни базування та приймаючі країни стикаються з проблемою регулювання цих потоків, щоб збалансувати вигоди та ризики. Для

приймаючих країн це може означати розробку політики, яка залучатиме іноземний капітал, одночасно захищаючи національні інтереси. Для країн базування це може передбачати забезпечення того, щоб іноземні інвестиції не підривали внутрішні економічні пріоритети та не призводили до значної економічної нерівності.

Регулювання транскордонного руху капіталу має вирішальне значення для підтримки економічної стабільності та сприяння сприятливому середовищу як для рідних, так і для приймаючих країн. Таким чином, для ефективного управління цими потоками було створено різноманітні нормативно-правові рамки та міжнародні угоди [51].

Нормативна база на національному рівні часто має на меті збалансувати залучення іноземних інвестицій із необхідністю захисту національних інтересів. Наприклад, країни можуть запроваджувати контроль над капіталом, який обмежує кількість і типи іноземних інвестицій, дозволених у певних секторах, таких як оборона чи критична інфраструктура, щоб запобігти іноземному домінуванню у чутливих сферах. Крім того, країни можуть запроваджувати правила, які вимагають від іноземних інвесторів створювати спільні підприємства з місцевими фірмами, таким чином гарантуючи, що вітчизняні підприємства та місцева робоча сила отримають вигоду від іноземного досвіду та інвестицій [33].

На міжнародному рівні угоди та договори відіграють важливу роль у регулюванні транскордонних потоків капіталу. Ці угоди можуть бути двосторонніми, за участю двох країн, або багатосторонніми, за участю кількох країн. Наприклад, угоди про вільну торгівлю (ЗВТ) і двосторонні інвестиційні угоди (БІТ) зазвичай містять положення, які захищають іноземних інвесторів від свавільних дій уряду та гарантують повернення прибутків і капіталу. Ці угоди спрямовані на створення стабільного та передбачуваного інвестиційного клімату, який заохочує потік капіталу через кордони [19].

Крім того, такі глобальні організації, як Світова організація торгівлі (СОТ) і Міжнародний валютний фонд (МВФ), забезпечують платформу для співпраці

з міжнародних економічних питань, включаючи регулювання руху капіталу. Ці органи працюють над сприянням прозорості, чесній конкуренції та стабільності на глобальних фінансових ринках, що допомагає зменшити ризики, пов'язані з потоками капіталу.

На додаток до конкретних угод, міжнародні стандарти та передовий досвід, такі як ті, які підтримує Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), спрямовують країни у створенні ефективного регуляторного середовища. Ці стандарти допомагають узгодити регулювання між країнами, зменшуючи складність для міжнародних інвесторів і забезпечуючи більш плавний рух капіталу [29].

Загалом взаємодія між національними правилами, міжнародними угодами та глобальними стандартами є складною, але важливою для управління ризиками та максимізації переваг транскордонних потоків капіталу. Ці регуляторні рамки допомагають пом'якшити потенційні економічні збої та гарантують, що рух капіталу позитивно впливає на глобальний економічний розвиток.

1.2 Інвестиційна привабливість національної економіки та економічний розвиток

Інвестиційна привабливість країни визначається багатьма факторами, які сигналізують потенційним інвесторам про перспективи економічної прибутковості та рівень ризику, пов'язаного з інвестиціями. Ці фактори разом сприяють створенню сприятливого середовища для прямих іноземних інвестицій (ПІІ) і впливають на загальний економічний розвиток країни.

Економічна стабільність є одним із першочергових чинників приваблення інвесторів. Стабільна економіка, як правило, демонструє стійке зростання, низьку інфляцію та стабільний фінансовий стан. Інвестори, швидше за все, вкладуть свої ресурси в країну, де економічне середовище є передбачуваним, а ризики фінансової нестабільності мінімізовані. Стабільність економічної

політики, включаючи послідовну податкову політику та нормативно-правову базу, також запевняє інвесторів у довгостроковому плануванні та інвестиціях.

Політична стабільність не менш важлива, оскільки вона зменшує ризик зриву в бізнес-операціях. Країни з історією політичних потрясінь, як правило, залучають менше іноземних інвестицій через уявні ризики раптових небажаних змін у бізнес-середовищі, включаючи експропріацію, валютний контроль та інші форми державного втручання, які можуть негативно вплинути на прибутковість [11].

Правове середовище країни також суттєво впливає на інвестиційні рішення. Сильне верховенство права, захист інтелектуальних прав і прав власності, а також прозора правова система запевняють інвесторів у тому, що контракти будуть дотримані, а судові спори вирішуватимуться справедливо. Крім того, ефективність судової системи та відсутність корупції є ключовими факторами, оскільки вони впливають як на операційні ризики, так і на витрати на ведення бізнесу.

Якість інфраструктури безпосередньо впливає на ефективність діяльності підприємств. Хороші транспортні мережі, надійне електропостачання, телекомунікаційні системи та водопостачання є основоположними для ефективної та результативної діяльності підприємств. Країна з добре розвиненою інфраструктурою більш приваблива для інвесторів, оскільки передбачає нижчі витрати на логістику та операції [31].

Умови ринку праці в країні, включаючи кваліфікацію робочої сили, вартість робочої сили та трудове законодавство, відіграють значну роль у визначенні її інвестиційної привабливості. Кваліфікована робоча сила свідчить про вищу продуктивність, тоді як конкурентоспроможна вартість робочої сили може знизити загальні операційні витрати. Ефективне трудове законодавство, яке врівноважує права та обов'язки працівників і роботодавців, також створює сприятливе бізнес-середовище.

Загалом поєднання цих факторів створює цілісне уявлення про інвестиційний клімат країни. Інвестори зважують ці фактори на основі своїх

конкретних стратегічних цілей і толерантності до ризику. Сприятливе поєднання цих елементів не тільки залучає іноземні інвестиції, але й робить значний внесок у ширший економічний розвиток країни, створюючи позитивний цикл зростання та інвестицій [45].

Взаємозв'язок між іноземними інвестиціями та економічним розвитком є складним і багатогранним і відіграє вирішальну роль у формуванні траєкторій зростання економік у всьому світі. Іноземні інвестиції, якщо їх ефективно використовувати, можуть стати потужним двигуном економічного розвитку, приносячи не лише капітал, але й технології, досвід і доступ до міжнародних ринків.

Іноземні інвестиції головним чином стимулюють економічний розвиток шляхом вливання капіталу в економіку. Цей приплив коштів може бути життєво важливим для країн, які не мають достатніх внутрішніх заощаджень для задоволення своїх інвестиційних потреб. Іноземний капітал може допомогти у фінансуванні великомасштабних інфраструктурних проєктів, таких як дороги, аеропорти та телекомунікаційні системи, які є важливими для сучасної економічної діяльності. Ці інвестиції збільшують загальний виробничий потенціал економіки та сприяють більш ефективному виробництву та розподілу товарів і послуг [48].

Крім того, прямі іноземні інвестиції (ПІІ) часто приносять із собою передачу технологій. Багатонаціональні корпорації (МНК) впроваджують передові технології та бізнес-практики, які є новими для приймаючих країн. Така передача технологій може призвести до підвищення продуктивності в різних секторах шляхом удосконалення виробничих процесів і підвищення кваліфікації місцевої робочої сили. З часом ці вдосконалення сприяють підвищенню виробництва та економічному зростанню.

Ще одним вагомим внеском іноземних інвестицій в економічний розвиток є створення робочих місць. Розпочавши діяльність у приймаючій країні, іноземні інвестори створюють нові робочі місця та часто забезпечують кращі заробітні плати та умови праці порівняно з місцевими стандартами. Це не

тільки покращує рівень життя людей, але й стимулює споживчі витрати та економічну активність [23].

Іноземні інвестиції також сприяють міжнародній торгівлі шляхом інтеграції приймаючої країни в глобальні ланцюги поставок. Коли іноземні інвестори створюють виробничі потужності, вони часто імпортують сировину та експортують готову продукцію, таким чином збільшуючи обсяги торгівлі приймаючої країни. Таке знайомство з міжнародними ринками може допомогти місцевим підприємствам дізнатися про глобальні ринкові тенденції, моделі попиту та міжнародну бізнес-практику, підвищуючи свою конкурентоспроможність.

Іноземні інвестиції можуть призвести до посилення конкуренції на внутрішньому ринку. Прихід іноземних компаній змушує місцеві фірми ставати більш конкурентоспроможними шляхом інновацій та підвищення ефективності. Ця конкуренція може призвести до кращих продуктів і послуг, нижчих цін і більшого вибору для споживачів, сприяючи загальному здоров'ю економіки [54].

Однак вигоди від іноземних інвестицій не є автоматичними і залежать від внутрішнього середовища приймаючої країни. Ефективне управління, стабільна економічна політика, прозора правова система та хороша інфраструктура мають вирішальне значення для залучення та повного використання переваг іноземних інвестицій. Без цього потенційні негативні наслідки, такі як витіснення місцевих підприємств, експлуатація ресурсів і нерівні економічні вигоди, можуть затьмарити позитивний внесок в економічний розвиток.

Хоча іноземні інвестиції можуть суттєво посилити економічний розвиток шляхом залучення капіталу, технологій і робочих місць, а також сприяння міжнародній торгівлі та конкуренції, їх фактичний вплив залежить від взаємодії між інвестиціями та економічним, політичним і соціальним контекстом приймаючої країни [31].

Вивчення тематичних досліджень країн із різними рівнями інвестиційної привабливості пропонує глибокі перспективи того, як різні фактори можуть

впливати на іноземні інвестиції та економічний розвиток. Тут ми розглядаємо три країни — Сінгапур, Нігерію та Польщу — кожна з яких представляє різні сценарії інвестиційного середовища та результатів.

Сінгапур є яскравим прикладом високої інвестиційної привабливості. Незважаючи на невеликий географічний розмір і брак природних ресурсів, Сінгапур став глобальним центром фінансів, технологій і торгівлі. Ключові фактори, що сприяють його привабливості, включають високоефективне нормативне середовище, надійні правові системи, надійний захист інтелектуальної власності та стабільний політичний клімат. Країна також пропонує інфраструктуру світового рівня та кваліфіковану робочу силу. Ці фактори не тільки залучають значні прямі іноземні інвестиції (ПІІ), але й сприяли тому, що Сінгапур став однією з найрозвиненіших та економічно успішних країн Азії [28].

Навпаки, Нігерія, незважаючи на те, що вона є однією з найбільших економік в Африці з багатими природними ресурсами, зокрема нафтою та газом, стикається зі значними проблемами щодо залучення іноземних інвестицій. Такі проблеми, як політична нестабільність, корупція, неадекватна інфраструктура та регуляторна невизначеність, історично стримували інвесторів. Проте Нігерія все ще приваблює значні інвестиції в певні сектори, такі як нафта і газ і телекомунікації, завдяки високому потенційному розміру ринку та природним ресурсам. Тривають зусилля для покращення інвестиційного клімату шляхом реформ у сфері енергопостачання, боротьби з корупцією та вдосконалення законодавчої бази, які мають на меті стимулювати ширший економічний розвиток.

Польща є прикладом перехідної економіки, яка стає все більш привабливою для іноземних інвесторів. З моменту переходу від комунізму до ринкової економіки Польща пережила значні реформи, які допомогли стабілізувати її економіку та покращити бізнес-середовище. Приєднання до Європейського Союзу в 2004 році ще більше підвищило його привабливість, забезпечивши доступ до великого єдиного ринку та структурних фондів

розвитку. Стратегічне розташування Польщі в Європі робить її привабливою для виробництва та логістичних операцій. Значні інвестиції були в такі галузі як автомобілебудування, інформаційні технології та науково-дослідні розробки, завдяки кваліфікованій, але відносно економічно ефективній робочій силі та зростаючому споживчому ринку [36].

Виходячи з цього бачимо, як різноманітні фактори, від управління та інфраструктури до ринкового потенціалу та регіональної стабільності, можуть впливати на привабливість країни для іноземних інвесторів. Унікальний контекст і стратегія кожної країни визначають, наскільки ефективно вона може залучати іноземні інвестиції та використовувати їх для економічного розвитку.

1.3 Методи оцінки ефективності іноземних інвестицій в умовах повоєнного відновлення

У післявоєнному контексті іноземні інвестиції відіграють вирішальну роль у реконструкції та відновленні економік, які були зруйновані або спустошені конфліктом. Вливання іноземного капіталу та досвіду може прискорити зусилля з відновлення, відновити економічну стабільність і закласти основу для сталого розвитку. Однак унікальні виклики післявоєнного середовища вимагають ретельного розгляду та стратегічного планування, щоб забезпечити ефективний внесок таких інвестицій у довгострокове відновлення та зростання.

Іноземні інвестиції в післявоєнну реконструкцію зазвичай зосереджуються на відбудові критичної інфраструктури, відродженні пошкоджених галузей промисловості та створенні робочих місць для підтримки економічного відновлення та соціальної стабільності. Ці інвестиції часто спрямовуються на такі сектори, як будівництво, комунальні послуги, телекомунікації та транспорт, які є важливими для відновлення базових послуг і зв'язку в країні. Крім того, таким секторам, як охорона здоров'я, освіта та

житло, приділяється увага покращенню умов життя та людського капіталу, які є життєво важливими для довгострокового розвитку [19].

Уряди та міжнародні організації часто співпрацюють, щоб створити сприятливі умови для іноземних інвестицій у післявоєнні регіони. Ця співпраця може передбачати надання таких стимулів, як податкові пільги, гарантії від збитків і сприятливі нормативні умови. У той же час міжнародні донори та фінансові установи можуть надавати фінансування та експертні знання, щоб допомогти відновити фінансові та правові установи, необхідні для підтримки інвестицій та економічної діяльності.

Іноземні інвестиції в післявоєнний період також можуть мати значні ризики. Потенційна політична нестабільність, відсутність надійної законодавчої бази та постійні проблеми безпеки можуть стримувати інвесторів. Крім того, нагальна потреба у реконструкції повинна бути збалансована з потребою в практиках сталого розвитку, які не лише створюють короткострокові вигоди, але й сприяють довгостроковому процвітання та стабільності [34].

Ефективне залучення іноземних інвестицій у післявоєнну відбудову потребує скоординованого підходу, який залучає місцевих зацікавлених сторін, міжнародних інвесторів, а також урядові та неурядові організації. Ці спільні зусилля гарантують, що інвестиції не лише прибуткові для інвесторів, але й узгоджуються з ширшими цілями національного відновлення, соціальної згуртованості та економічної стійкості. Така стратегія допомагає створити стабільне середовище, яке заохочує подальші інвестиції та зростання, тим самим прискорюючи загальний процес відновлення та сприяючи створенню мирного та процвітаючого суспільства.

Оцінка ефективності іноземних інвестицій у післявоєнну відбудову включає оцінку різних ключових показників ефективності (KPI), які відображають внесок цих інвестицій у економічне відновлення та довгостроковий розвиток. Ефективне вимірювання цих показників допомагає визначити, чи досягають інвестиції поставлені цілі та чи роблять позитивний внесок у зусилля з реконструкції [19].

1. Економічний вплив включає зростання ВВП, покращення торговельного балансу та збільшення надходжень в іноземній валюті. Ці показники допомагають визначити ступінь внеску іноземних інвестицій у загальну економічну стабільність і зростання післявоєнної країни.

2. Конкретні показники можуть включати кількість завершених інфраструктурних проектів (таких як дороги, мости, комунальні послуги), підвищення доступності основних послуг (електрика, вода, телекомунікації) та вдосконалення транспортних мереж. Ці показники є критичними у післявоєнних умовах, де інфраструктура часто сильно пошкоджена або зруйнована.

3. Здатність іноземних інвестицій створювати робочі місця є важливим показником їх ефективності. Це включає не лише кількість створених робочих місць, але й якість зайнятості з точки зору рівня заробітної плати, безпеки роботи та умов праці.

4. Вимірює рівень передачі технологій і знань у місцеву економіку, а також покращення навичок місцевої робочої сили. Це можна оцінити через кількість пропонованих навчальних програм, створення центрів досліджень і розробок, впровадження нових технологій і бізнес-практики.

5. Оцінка ширших соціальних наслідків інвестицій, таких як підвищення рівня життя, доступ до освіти та охорони здоров'я, а також зниження рівня бідності. Ці показники допомагають оцінити, як інвестиції сприяють розвитку людського капіталу та загальному добробуту суспільства.

6. Враховуючи важливість побудови стійкої економіки, вплив інвестицій на навколишнє середовище стає критично важливим показником. Це включає оцінку того, наскільки проекти відповідають екологічним нормам, сприяють сталому використанню ресурсів і просувають зелені технології.

7. Рівень задоволеності та впевненості інвесторів щодо бізнес-середовища та їх здатності працювати ефективно та прибутково. Це можна оцінити за допомогою опитувань і відгуків інвесторів, що вказує на привабливість інвестиційного клімату та операційні проблеми.

8. Розробка та впровадження ефективної законодавчої та нормативно-правової бази має вирішальне значення для залучення та підтримки іноземних інвестицій. Індикатори можуть включати кількість реформ, прийнятих для полегшення ведення бізнесу, зміцнення прав власності та захисту інвестицій [4].

Ці KPI забезпечують комплексну основу для оцінки ефективності іноземних інвестицій у післявоєнну відбудову. Відстежуючи ці показники, зацікавлені сторони можуть приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації інвестиційних стратегій, забезпечення узгодженості з цілями реконструкції та коригування політики для максимізації економічних і соціальних вигод.

Оцінка ефективності іноземних інвестицій під час післявоєнної реконструкції представляє численні проблеми, здебільшого через складні та часто нестабільні умови, в яких ці інвестиції здійснюються. Вирішення цих проблем вимагає продуманих рішень, які гарантуватимуть позитивний внесок інвестицій у довгостроковий розвиток і відновлення [44].

Виклики:

1. Післявоєнні країни часто переживають мінливі політичні умови, які можуть призвести до змін політики, що вплине на безпеку та ефективність інвестицій.

2. Конфлікти та збої часто призводять до прогалин в економічних і фінансових даних, що ускладнює оцінку базових умов і точне вимірювання прогресу.

3. Значні пошкодження інфраструктури можуть перешкоджати ефективній реалізації та експлуатації інвестиційних проектів, ускладнюючи оцінку інвестиційного впливу.

4. Непослідовні регуляторні рамки та слабке управління можуть створити непередбачуваний інвестиційний клімат, ускладнюючи оцінку ризиків і довгострокове планування.

5. Післявоєнні умови можуть страждати від нестачі кваліфікованої робочої сили та ослабленого інституційного потенціалу, що впливає на виконання та сталість інвестиційних проектів.

6. Високий рівень корупції може спотворити інвестиційні цілі, відволікаючи кошти від запланованих цілей і підриваючи ефективність інвестицій [37].

Рішення:

1. Встановлення постійного діалогу з політичними лідерами та зацікавленими сторонами може допомогти передбачити політичні ризики та керувати ними. Міжнародні організації та іноземні інвестори можуть зіграти певну роль у підтримці політичної стабільності та послідовності політики.

2. Міжнародна допомога та інвестиції можуть бути спрямовані на покращення статистичних можливостей у післявоєнних країнах. Партнерство з міжнародними організаціями також може допомогти у зборі та аналізі даних.

3. Поетапне впровадження інвестицій може дозволити коригування у міру зміни інфраструктурних та інших контекстуальних факторів. Такий підхід допомагає в управлінні ризиками, пов'язаними з пошкодженою інфраструктурою.

4. Співпраця з урядами над розробкою чіткої, послідовної та прозорої правової та нормативної бази може допомогти стабілізувати інвестиційний клімат. Надання технічної допомоги для реформування правових структур може мати вирішальне значення.

5. Інвестування в освітні та навчальні програми для розвитку місцевих талантів і зміцнення інституційного потенціалу може забезпечити стійкість і ефективність проектів. Партнерство з місцевими навчальними закладами та центрами професійної підготовки може бути корисним.

6. Встановлення жорстких стандартів відповідності та етичних стандартів разом із суворими механізмами нагляду може зменшити ризики корупції. Взаємодія з місцевими громадами та використання технологій для забезпечення прозорості також можуть допомогти зменшити корупцію [15].

Вирішуючи ці виклики за допомогою цілеспрямованих рішень, зацікавлені сторони можуть підвищити ефективність іноземних інвестицій у

післявоєнну реконструкцію, гарантуючи, що ці інвестиції внесуть значний внесок у зусилля з відновлення та створення основи для сталого розвитку.

Успішні іноземні інвестиції у післявоєнне відновлення є повчальними прикладами того, як стратегічні фінансові надходження можуть допомогти відбудувати країни. Ось три цікаві тематичні дослідження з різних частин світу: Німеччина після Другої світової війни, Руанда після геноциду 1994 року та Боснія та Герцеговина після боснійської війни.

Одним із найвидатніших прикладів післявоєнної реконструкції за рахунок іноземних інвестицій є Німеччина після Другої світової війни, насамперед через план Маршалла. Ця ініціатива під керівництвом США надала економічну допомогу на суму понад 12 мільярдів доларів США (приблизно 100 мільярдів доларів у перерахунку на сьогодні) для відновлення економіки західноєвропейських країн, причому Німеччина отримала значну частку. Кошти були використані не лише для відновлення зруйнованої інфраструктури, але й для відродження промислової бази, яка заклала основу для майбутньої економічної могутності Німеччини. Успіх плану Маршалла в Німеччині часто пояснюють ефективним використанням коштів як для негайної реконструкції, так і для довгострокового промислового розвитку, поряд із реформами, які стабілізували економіку та заохотили приватні інвестиції [8].

Після геноциду 1994 року Руанда розпочала амбітну програму відновлення своєї економіки та суспільства. Іноземні інвестиції займають центральне місце в цих зусиллях, зосереджуючись на таких секторах, як сільське господарство, туризм і телекомунікації. Уряд здійснив низку реформ для залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), включаючи створення сприятливого бізнес-середовища, встановлення ефективної практики управління та інвестування в людський капітал. Одним із значних успіхів було досягнуто сектори кави та чаю, де іноземні інвестиції та досвід допомогли Руанді стати провідним експортером високоякісної продукції. Крім того, інвестиції в туризм скористалися природною красою та унікальною дикою природою Руанди, що зробило її найкращим місцем для сафарі класу люкс [31].

Після боснійської війни (1992-1995) перед Боснією та Герцеговиною постало колосальне завдання відбудови зруйнованої економіки та інфраструктури. Міжнародні донори та іноземні інвестори відіграли вирішальну роль на етапі реконструкції, зробивши значний внесок у відбудову базової інфраструктури, такої як дороги, мости та комунальні послуги. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) разом з іншими міжнародними фінансовими установами надав значне фінансування та досвід. Одним із центрів інвестування був енергетичний сектор, спрямований на залучення значних гідроенергетичних ресурсів країни для забезпечення енергетичної безпеки та підтримки економічного зростання. Незважаючи на політичні складнощі та постійні проблеми, ці інвестиції допомогли стабілізувати економіку та забезпечили платформу для майбутнього зростання.

Кожне з цих тематичних досліджень показує, що успішне іноземне інвестування у післявоєнне відновлення потребує не лише значного капіталу, але й стратегічного підходу, який включає розбудову місцевого потенціалу, реформування економічної та нормативної бази та забезпечення відповідності інвестицій конкретним потребам та умовам країни. Ці приклади також підкреслюють важливість міжнародного співробітництва та довгострокової відданості досягненню сталого відновлення та розвитку [29].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Перший розділ нашого дослідження присвячений теоретико-методичним основам вивчення міжнародного руху капіталу. Основна увага зосереджена на аналізі транскордонного руху капіталу як форми міжнародних економічних відносин, вивченні інвестиційної привабливості національної економіки та методах оцінки ефективності іноземних інвестицій в умовах повоєнного відновлення.

Детально розглянуто транскордонний рух капіталу, який є важливим аспектом міжнародних економічних відносин. Транскордонні інвестиції сприяють економічному зростанню країн-реципієнтів, забезпечують доступ до нових технологій, знань та управлінських практик. Однак вони також можуть призвести до залежності від іноземного капіталу, викликати нестабільність фінансових ринків та створювати додаткові ризики для національних економік.

Охарактеризовано інвестиційну привабливість національної економіки як ключовий чинник економічного розвитку. Інвестиційна привабливість визначається багатьма факторами, включаючи політичну стабільність, економічні показники, правову систему, інфраструктуру та рівень корупції. Ефективне управління цими факторами може значно підвищити здатність країни залучати іноземні інвестиції, що є критично важливим для економічного зростання та розвитку.

Аналізуються методи оцінки ефективності іноземних інвестицій в умовах повоєнного відновлення. Важливість цього аспекту полягає в тому, що іноземні інвестиції можуть відігравати ключову роль у відновленні економіки після військових конфліктів. Оцінка ефективності інвестицій вимагає використання різноманітних методик та підходів, які враховують специфічні умови повоєнного періоду, такі як відбудова інфраструктури, створення робочих місць, підвищення рівня життя населення та стабілізація економіки.

Отже, нами було окреслено основні теоретичні та методичні підходи до аналізу міжнародного руху капіталу, підкреслюючи важливість транскордонних

інвестицій для економічного розвитку та визначаючи ключові фактори, що впливають на інвестиційну привабливість національної економіки. Також були розглянуті специфічні методи оцінки ефективності іноземних інвестицій в умовах повоєнного відновлення, що дозволяє більш глибоко розуміти роль іноземного капіталу у відбудові економіки та забезпеченні сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

2.1 Нормативно-правова база регулювання діяльності іноземних інвесторів в Україні

Сучасні тенденції підкреслюють, що комплексно розвинена законодавча база та ефективна координація дій усіх державних органів є ключовими для забезпечення і збереження статусу країни як привабливої дестинації для інвестицій на міжнародній арені. Інвестиційна політика відіграє вирішальну роль у залученні зовнішнього капіталу для розвитку національної економіки, що є основою для стабільної виробничої активності в будь-якій розвинутій країні.

Значну увагу розвитку інвестиційної політики, міжнародному інвестиційному співробітництву та міжнародно-правовим аспектам іноземних інвестицій приділено у наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. До числа вчених, які внесли вклад у дослідження цих питань, входять Н. Бернасконі-Остервалдер, В. Білінська, В. Вакалюк, П. Жюйар, Д. Карро, В. Гаверський, О. Гаврилюк, Т. Говорушка, О. Вінник, Н. Вознесенська, І. Воробйова, А. Єгорова, О. Кібенко, А. Косенко, В. Коссак, В. Кравців, Я. Литвин, О. Лощихін, І. Лукач, А. Маглаперідзе, М. Максимчук, Д. Мосейчук, Н. Обушна, І. Павленко, В. Поєдинок, Ю. Притика, В. Резнікова, І. Сазонець, О. Сімсон, О. Семерак, А. Старостюк, В. Федорова, В. Федоренко, Л. Чернишова, А. Шевченко, О. Шевченко, В. Щербина та інші [12 - 18].

Для України пріоритетним аспектом є дотримання верховенства права, яке, згідно з даними Торговельної палати Сполучених Штатів, має прямий зв'язок з процвітанням інвестиційних відносин. Як активний учасник багатьох міжнародних організацій, Україна є частиною глобальних процесів і постійно інтегрується в світове господарство, переймаючи досвід провідних країн, що позитивно впливає на її зовнішні економічні зв'язки. Однак вітчизняна

законодавча база потребує неперервного оновлення і удосконалення, оскільки вона досі не має чіткої концепції інвестиційно-правового регулювання та єдиності в термінології.

З моменту прийняття Конституції України 24 серпня 1991 року, яка визначає основні принципи створення та функціонування інвестиційного ринку через закони, ухвалені Верховною Радою України, закладено фундамент для регулювання інвестиційної політики. Реалізація цієї політики покладається на Кабінет Міністрів України, який в своїй роботі користується указами Президента України та нормативними актами Уряду, включаючи постанови та розпорядження [23].

Принцип рівності прав між вітчизняними та зарубіжними інвесторами лежить в основі системи нормативно-правових актів, яка регулює інвестиційні відносини. Зовнішнє інвестування керується нормами публічного права, що охоплюють спеціальне законодавство, яке безпосередньо встановлює правила інвестиційної діяльності, а також загальне законодавство, що регулює ширше коло взаємодій у таких сферах як зовнішньоекономічна, бюджетна, податкова, митна, кредитна, підприємницька, інноваційна та інші дотичні області.

Основою правового регулювання іноземних інвестицій в Україні є ряд законодавчих актів, які забезпечують рівність прав вітчизняних та іноземних інвесторів. До них відносяться:

1. Закон України «Про захист іноземних інвестицій в Україні»; [15]
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність»; [17]
3. Закон України «Про режим іноземного інвестування»; [18].
4. Закон України «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням вітчизняних активів»; [16].
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з метою усунення ухилень від сплати податків деякими підприємствами з іноземними інвестиціями»; [19]

6. Закон України «Про стимулювання іноземних інвестицій та кредитування»; [14]

7. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;

8. Закон України «Про інститути спільного інвестування»;

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні»;

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2030 року»;

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів про спільну діяльність за участю іноземного інвестора»;

12. Укази Президента України;

13. Міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України;

14. Інші підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють інвестиційну діяльність. [29].

Ці документи створюють правовий фундамент для залучення та захисту іноземних інвестицій в Україні.

Перед тим, як глибше зануритися в аналіз деяких із зазначених вище законодавчих актів, слід підкреслити, що Конституція України встановлює особливі права та привілеї для іноземних громадян, що перебувають на території України на легальних підставах. Ці іноземці насолоджуються такими ж правами і свободами, як і громадяни України, окрім випадків винятків, які передбачені національним законодавством. Держава також гарантує всім право на здійснення підприємницької діяльності, яка не є забороненою законом, включаючи загальні принципи інвестиційної діяльності для вітчизняних та зарубіжних інвесторів. Це стало основою для розробки законодавства, яке регулює процес іноземного інвестування.

Серед перших законів, прийнятих для регулювання інвестиційних відносин, були Закон «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10 вересня 1991 року № 1540а-ХІІ та Закон «Про інвестиційну діяльність» від 18

вересня 1991 року № 1560-XII. Закон «Про захист іноземних інвестицій на Україні» є ключовим, оскільки він:

- забезпечує захист інвестицій, прибутків, законних прав та інтересів іноземних інвесторів;
- гарантує можливість вивозу законно зароблених прибутків за кордон або їх реінвестування в Україні;
- визначає порядок оподаткування іноземних інвесторів.

Закон України "Про інвестиційну діяльність" встановлює правові, соціальні, та економічні основи інвестиційного процесу в країні, спрямовані на забезпечення рівного захисту прав і інтересів як резидентів, так і нерезидентів. Закон стимулює інвестування в економіку України, сприяє розвитку міжнародного економічного співробітництва та глобальній інтеграції. Інвестиційна діяльність у цьому контексті означає практичні дії громадян, юридичних осіб і держави, що включають інвестиції від приватних осіб та організацій, урядових структур, місцевого самоврядування, іноземних держав та інших іноземних юридичних та фізичних осіб, а також спільні інвестиції [15].

Окремо варто зазначити, що зміни, внесені Законом України від 23 березня 2017 року №1981-VIII "Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» щодо державних інвестиційних проектів", передбачають уточнення термінології, визначення терміна "інвестиційний проект", встановлення складових частин інвестиційного проекту, а також шляхів і заходів державної підтримки і стимулювання інвестиційної діяльності. Закон також вводить державну реєстрацію інвестиційних проектів, що потребують державної підтримки, і передбачає проведення оцінки їх економічної ефективності [15].

Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР "Про режим іноземного інвестування" встановлює специфічні параметри для іноземних інвестицій в Україні. Закон охоплює положення щодо видів та форм іноземних інвестицій, об'єктів інвестування та методів оцінки іноземних інвестицій. Він також деталізує державні гарантії захисту інвестицій, правові форми

підприємств з іноземним капіталом, їх оподаткування, і умови комерційної діяльності, включаючи концесійні договори та умови інвестування в спеціальних економічних зонах. Закон також включає положення про державну реєстрацію та контроль за іноземними інвестиціями, розгляд спорів, в яких беруть участь іноземні інвестори.

Значну увагу в регулюванні інвестиційних відносин займає Закон України від 17 грудня 2000 року № 1457-III "Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням вітчизняних коштів". Цей акт направлений на захист конкуренції між підприємствами, які використовують як вітчизняні, так і іноземні інвестиції, незалежно від моменту їх внесення або реєстрації. Цей закон підкреслює, що, за винятком випадків, передбачених міжнародними договорами, державні гарантії захисту іноземних інвестицій не впливають на валютне, митне та податкове регулювання [17].

Іншим значущим законодавчим актом в цій області є Закон України від 20 грудня 2001 року № 2899-III «Про внесення змін до деяких законів України з метою усунення випадків ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) підприємствами, створеними за участю іноземних інвесторів». Цей закон має на меті усунути перешкоди та обмеження, що впливають на іноземні інвестиції.

Закон України від 27 квітня 2010 року № 2155-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання іноземних інвестицій та кредитування» спрямований на покращення інвестиційної привабливості України, створюючи більш сприятливі умови для закордонних інвесторів та зменшуючи державний контроль над зовнішніми інвестиціями [18].

Необхідно також звернути увагу на Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність», який регулює правові аспекти зовнішньоекономічної активності, включаючи зовнішню торгівлю, економічне, науково-технічне співробітництво, спеціалізацію та кооперацію у галузях виробництва, науки та техніки, економічні взаємодії в будівництві, на

транспорті, у страхуванні, кредитних та банківських операціях, а також у наданні різноманітних послуг.

Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство» створив основу для підвищення конкурентоспроможності національної економіки та стимулювання інвестицій у державний бюджет, започаткувавши реформування інвестиційної сфери. Цей закон має на меті активізувати співпрацю між державним та приватним секторами [16].

Закон України від 5 липня 2012 року № 5080-VI «Про інститути спільного інвестування» також відіграє важливу роль у системі інвестиційного законодавства. Він регулює правові та організаційні засади формування та діяльності суб'єктів спільного інвестування, включаючи особливості управління їхніми активами, вимоги до складу та структури активів, а також правила емісії, обігу та обліку цінних паперів цих інститутів.

Важливим є Закон України від 1 січня 2013 року № 5205-VI «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», який закладає основи державної політики в інвестиційній сфері на період 2013-2032 років. Закон має на меті створення умов для збільшення інвестицій шляхом державної підтримки ключових економічних секторів, що мають високий попит, впровадження сучасних технологій, розвиток регіонів та створення нових робочих місць. Закон також визначає особливості оподаткування імпортованих мит для суб'єктів, які реалізують інвестиційні проекти в найбільш затребуваних галузях [14].

Значення мають і міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, які є невід'ємною складовою забезпечення національних інтересів та виконання зовнішньополітичних завдань України. Міжнародно-правові норми, як то Сеульська конвенція 1985 року, акцентують на економічному розвитку та сприянні інвестиціям, в той час як Вашингтонська конвенція 1965 року встановлює рамки для ефективного вирішення інвестиційних спорів, сприяючи підвищенню інвестиційної привабливості та стабільному економічному розвитку.

У рамках зусиль з розширення економічного співробітництва, Україна на сучасному етапі має укладені понад 70 двосторонніх міжнародних договорів про захист іноземних інвестицій із країнами Західної та Східної Європи, Балтії, Скандинавії, Північної та Південної Америки, Африки та Близького Сходу. Додатково, існує багато міжурядових угод, що сприяють і захищають інвестиції, регулюючи ключові аспекти інвестиційних відносин між Україною та зацікавленими державами.

Серед важливих міжнародних документів, які регулюють інвестиційні процеси та вирішення спорів, можна виділити: Конвенцію ООН про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.); Типовий закон ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торгівельного арбітражу (ООН, 1985 р.); Європейську конвенцію про зовнішньоторговельний арбітраж (Женева, 1961 р.); Угоду про застосування Європейської конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж (Париж, 1962 р.); Конвенцію про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (Вашингтон, 1965 р.); Конвенцію з примирення і арбітражу в рамках НБСЄ (Стокгольм, 1992 р.); Угоду про порядок вирішення спорів, пов'язаних з господарською діяльністю (Київ, СНД, 1992 р.) та інші [29].

У зв'язку з недостатнім фінансуванням економіки України, Національна Стратегія визначила три основні цілі для підвищення її конкурентоспроможності та залучення інвестицій:

1. Залучення зовнішніх інвестицій. З метою покращення міжнародного іміджу країни передбачено підняття рейтингу України в класифікації країнових ризиків OECD до 5-ї, а згодом до 4-ї групи, а також покращення становища в рейтингах S&P та Fitch до рівня BB+. Окрім того, планується збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій до 45 мільярдів доларів США.

2. Створення умов для накопичення національного капіталу. Це включає збільшення капіталізації фондового ринку до 40% ВВП, валового нагромадження основного капіталу до 20-30% ВВП, та обсягу активів накопичувального пенсійного забезпечення до 25% ВВП.

3. Дохідний характер державного інвестування. Через збільшення обсягу публічних фінансів, інвестованих у прибуткові державні інвестиційні проекти, та кількості проектів, виконаних у рамках державно-приватного партнерства [5].

Окремо варто згадати Закон України від 17 грудня 2020 року № 1116-IX «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями», який запроваджує так званих «інвестиційних нянь». Закон передбачає, що інвестор, вкладаючи в Україну понад 100 мільйонів доларів, отримує особистого менеджера для координації інвестиційних процесів і значні податкові пільги, включаючи звільнення від ввізного мита на обладнання, ввезене для нових інвестиційних проектів до 2035 року. За перші місяці 2021 року, UkraineInvest отримав запити на суму понад 1 мільярд доларів.

Особливістю українського інвестиційного законодавства є те, що інвестиційна діяльність регулюється не тільки спеціалізованими нормативно-правовими актами, але й нормами різних галузей права, що призводить до нестабільності регулювання на національному рівні і постійних змін у законодавстві, що може негативно впливати на інвесторів [12].

В якості прикладу, інвестиційну діяльність також регулюють галузеві кодекси, які взаємодіють із специфічними аспектами інвестицій. Серед них слід виділити Господарський, Цивільний, Податковий, Митний, Земельний та Бюджетний кодекси України. Ці кодекси сприяли підвищенню рейтингу інвестиційної привабливості країни у процесі становлення національної ідентичності.

Також заслуговують на увагу закони, що регулюють різноманітні аспекти економічного і регіонального розвитку, зокрема «Про транскордонне співробітництво», «Про концесії», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків», «Про угоди про розподіл продукції», «Про господарські товариства», «Про інноваційну діяльність», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про акціонерні товариства», «Про холдингові

компанії в Україні», «Про стимулювання розвитку регіонів» та «Про регулювання містобудівної діяльності» [12].

Господарський кодекс України має ключове значення в регулюванні інвестиційної діяльності, оскільки встановлює базові правила для здійснення інвестицій, включаючи визначення статусу іноземних інвесторів, форми інвестицій, оцінку капіталовкладень, та правові умови для діяльності суб'єктів з іноземними інвестиціями. Закон також включає положення про мінімальні частки іноземних інвестицій у статутних капіталах підприємств та гарантії для захисту інвесторів, а також регулює трансфер прибутків і умови використання доходів у випадку припинення підприємничої діяльності.

На жаль, попри наявність комплексної нормативно-правової бази, в Україні все ще залишаються невирішені питання, що перешкоджають інвестиційним процесам. Науковці, такі як І. І. Павленко та В. Ю. Білінська, вказують на ключові проблеми, такі як конфлікти між законодавчими актами, неефективність судової системи та часті зміни в правилах інвестування, що впливають на інвестиційний клімат країни [9].

Для залучення іноземного капіталу уряду України необхідно забезпечити стабільність та передбачуваність політики. Інвестиції воліють напрямки з чіткою урядовою стратегією та сприятливим інвестиційним кліматом, що обіцяє відчутні прибутки. Важливою є політична стабільність, що дозволяє розподіляти інвестовані кошти між різними секторами економіки, що сприяє диверсифікації ризиків та стимулюванню загального економічного зростання.

Дослідження нормативно-правового забезпечення іноземного інвестування в Україні дозволило виявити, що регулювання інвестиційної діяльності має комплексний і всеохоплюючий характер. Законодавство базується на принципі рівноправності усіх учасників інвестиційної діяльності, незалежно від їх походження чи форм власності. Проте, неконсистентність і розрізненість законодавчих актів призводять до дисгармонізації правового поля [7].

З огляду на це, важливою задачею держави є підтримка економічного зростання і покращення добробуту громадян шляхом впровадження ефективної інвестиційної моделі. Запорукою успіху є стабільність інституційного середовища, прозорість дій держави, низький рівень корупції та обмеження тіньової економіки. Для покращення інвестиційного клімату та приваблення іноземних інвесторів Україні потрібно створити уніфікований нормативно-правовий простір, ідеальним рішенням було б прийняття Інвестиційного кодексу України, який би заповнив існуючі прогалини та систематизував всі важливі положення в одному документі та усунути неузгодженості у визначеннях та забезпечити єдність термінології у інвестиційному законодавстві.

2.2 Динаміка та структура іноземних інвестицій в економіці України в умовах повоєнного відновлення

Інвестиційна привабливість в сучасному світі є критичним показником ефективності національної економіки, відіграючи ключову роль у сталому розвитку та стабільності держави. Іноземні інвестиції сприяють зростанню ВВП, розвитку підприємництва, зниженню безробіття, вносячи не лише капітал, але й нові технології та управлінський досвід. Вони значно впливають на розвиток ключових галузей та фінансову стійкість підприємств, підвищуючи їхню конкурентоспроможність.

Проте, інвестиційна активність в Україні страждає через політичну нестабільність, військові конфлікти, пандемію COVID-19, корупцію, та зростаючу тіньову економіку. Незважаючи на ці виклики, держава прагне інтегруватися в європейський простір та реалізовує реформи для покращення інвестиційного клімату [16].

Наукове дослідження інвестиційної привабливості України ведуть такі вчені як Нікольчук Ю., Лопатовська О., Кравченко М., Павленко Т., Тимошенко Н., Венгуренко Т., Плахотнюк В., та інші. Враховуючи швидкі зміни в

геополітичному ландшафті та глобальній економіці, питання інвестиційної привабливості потребує неперервних досліджень, особливо в контексті майбутнього повоєнного відновлення України.

За визначенням Міністерства фінансів України, прямі іноземні інвестиції представляють собою довгострокові капіталовкладення, які здійснюються нерезидентними компаніями в економіку України. Ці інвестиції відіграють вирішальну роль у розвитку економіки країни, сприяючи зростанню ВВП, розширенню підприємницької діяльності та зменшенню рівня безробіття, та важливі для стабілізації економічного стану України [22].

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій дає змогу визначити найбільш привабливі галузі для інвесторів, країни-донори капіталу та форми здійснення цих інвестицій. Огляд цих інвестицій показує, що вони мають тенденцію до значних коливань, що відображено в статистичних даних.

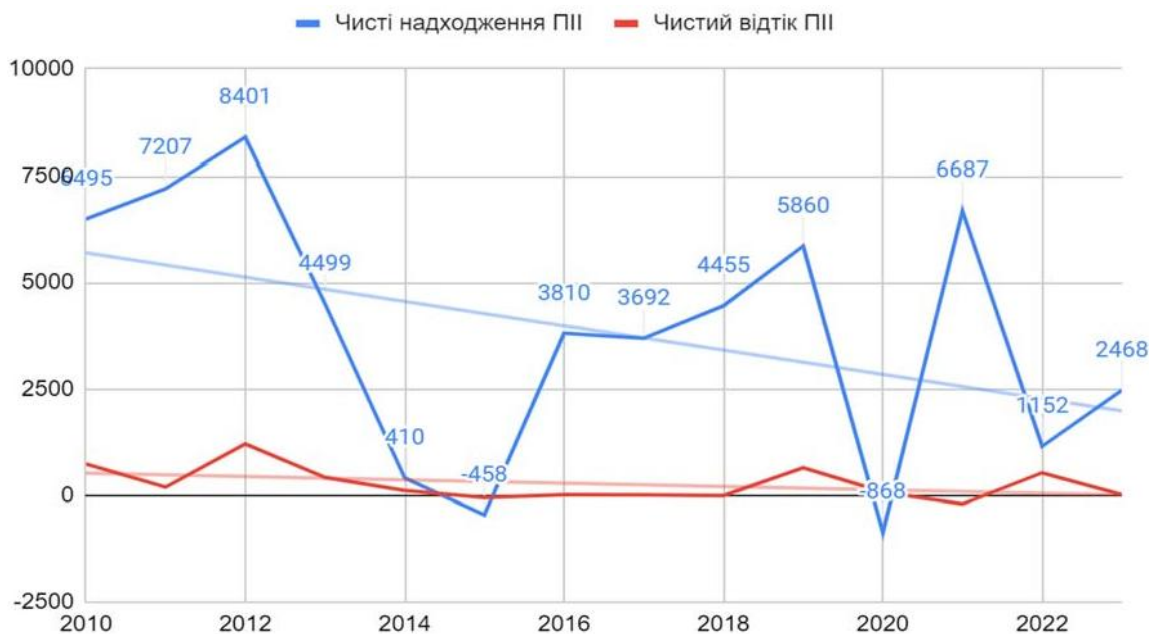

Рис. 2.1. Динаміка чистих надходжень та відтоку прямих іноземних інвестицій в економіку України та з України впродовж 2010–2022 рр., в млн. дол. США (з 2014 не враховуються окуповані території) [34]

Наприклад, у 2013 році чисті надходження іноземних інвестицій в Україну зменшились на 47,36% порівняно з попереднім роком. У 2015 році чистий прибуток став негативним (-\$458 млн), вказуючи на більші зобов'язання

перед материнськими компаніями, ніж інвестиції від них. У 2016 році ситуація покращилася, чисті надходження зросли на 1032,2% або \$4,268 млрд. Від 2016 до 2019 року спостерігалось стабільне зростання, але у 2020 році інвестиції скоротилися на 118,2% (-\$6,728 млрд) через пандемію COVID-19. Проте, вже у 2021 році було інвестовано \$7,55 млрд, але через повномасштабну війну у 2022 році інвестиції знизилися на \$5,5 млрд. Незважаючи на це, в 2023 році відбулося позитивне зростання на \$1,316 млрд, що свідчить про потенціал відновлення інвестиційної діяльності в Україні.

Незважаючи на ці коливання, Україна досі не досягла інвестиційного рівня 2010 року. Країні необхідно збільшити зусилля по залученню інвестицій на внутрішній ринок та в економіку загалом, оскільки внутрішні інвестиційні ресурси недостатні для забезпечення стабільного довгострокового розвитку.

Чистий відтік прямих іноземних інвестицій з України продемонстрував стійке зростання в певні періоди: у 2012 році він збільшився на 520% порівняно з 2011 роком (з \$192 млн до \$1206 млн), а у 2019 році — на \$653 млн порівняно з 2018 роком (з -\$5 млн до \$648 млн). Значне зниження чистого відтоку відбулося в 2015 році, де воно склало 1342% порівняно з 2014 роком, а у 2013 році — падіння на 128% порівняно з попереднім роком. До 2015 року спостерігалось щорічне зростання прямих іноземних інвестицій в Україну, проте з 2015 року тенденція змінилася на помірне щорічне зниження. У 2019 та 2022 роках чистий відтік інвестицій виявився позитивним [34].

Крім того, важливим показником є Індекс інвестиційної привабливості України, що оцінюється Європейською Бізнес Асоціацією з 2008 року. Цей індекс формується на основі опитувань представників бізнесу, де оцінки варіюються від 1 бала (дуже погані інвестиційні перспективи) до 5 балів (дуже хороші перспективи для інвесторів).

З даних, відображених на рис. 2.1, видно, що 2010, 2017 та 2018 роки були найбільш успішними за Індексом інвестиційної активності. Однак, у 2019 році індекс почав знижуватися, а в 2020 році впав до показника 2,51, значною мірою через вплив пандемії Covid-19. Згідно з рейтингом Doing Business

Світового банку, у 2020 році Україна піднялася на 7 позицій порівняно з попереднім роком, зайнявши 64 місце серед 191 країни за інвестиційною привабливістю.

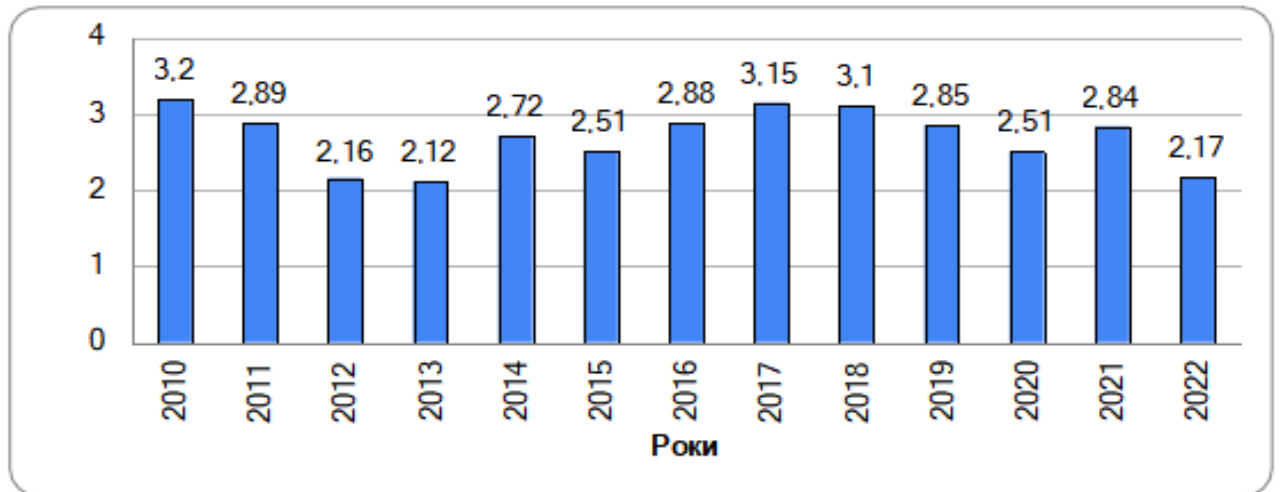

Рис. 2.2. Індекс інвестиційної привабливості України за період 2010–2022 рр [25].

Однак, повномасштабна війна значно погіршила сприйняття інвестиційного середовища в Україні: за останні півроку відсоток керівників компаній, які оцінюють ситуацію як вкрай негативну, зріс з 5% до 53%. Ще 34% розцінюють ситуацію як досить негативну. Лише 9% директорів мають нейтральну позицію, а 4% вважають інвестиційний клімат сприятливим. Попри військові дії, 91% компаній-членів Асоціації планують залишатися на українському ринку, а 55% навіть планують інвестувати під час війни.

Також, аналізуючи структуру інвестицій в Україну та їхнє походження, важливо визначити ключових інвесторів, представлених на рис. 2.3.

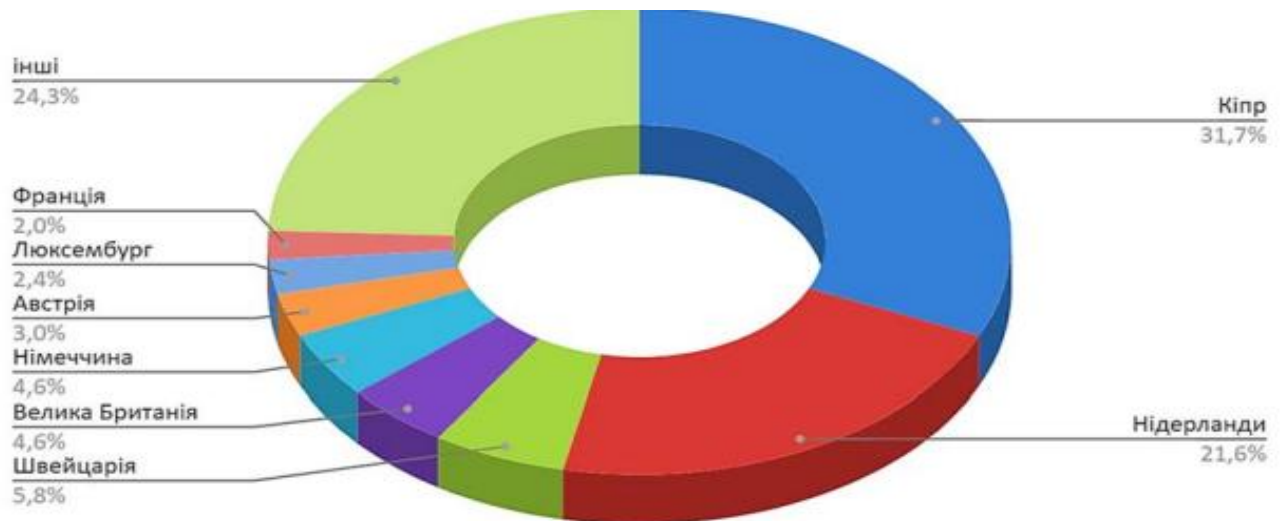

Рис. 2.3. Джерела прямих іноземних інвестицій в Україну, у %, на кінець 2022 року [7]

Згідно з даними на рис. 2.3, понад 70% інвестицій в Україну приходить із країн Європейського Союзу, причому найбільший обсяг інвестицій надходить з Кіпру, який становить 31,7%. Цікаво, що Кіпр відомий як центр для реєстрації офшорних компаній, що може вказувати на можливість того, що частина інвестицій може бути не повністю прозорою. Незважаючи на це, Кіпр продовжує бути одним з ключових інвесторів в економіку України. За Кіпром слідує Нідерланди з часткою інвестицій 21,6%, потім Швейцарія з 5,8%, Великобританія та Німеччина по 4,6%, Австрія з 3,0%, Люксембург з 2,4%, та Франція з 2,0%.

Особливо примітно, що у 2010 році Росія була одним з найбільших інвесторів в Україну, займаючи друге місце після Кіпру з інвестиціями на суму \$2,2 млрд. У 2014 році обсяг російських інвестицій в Україну збільшився на 30,7%, що зображено на рис. 2.4.

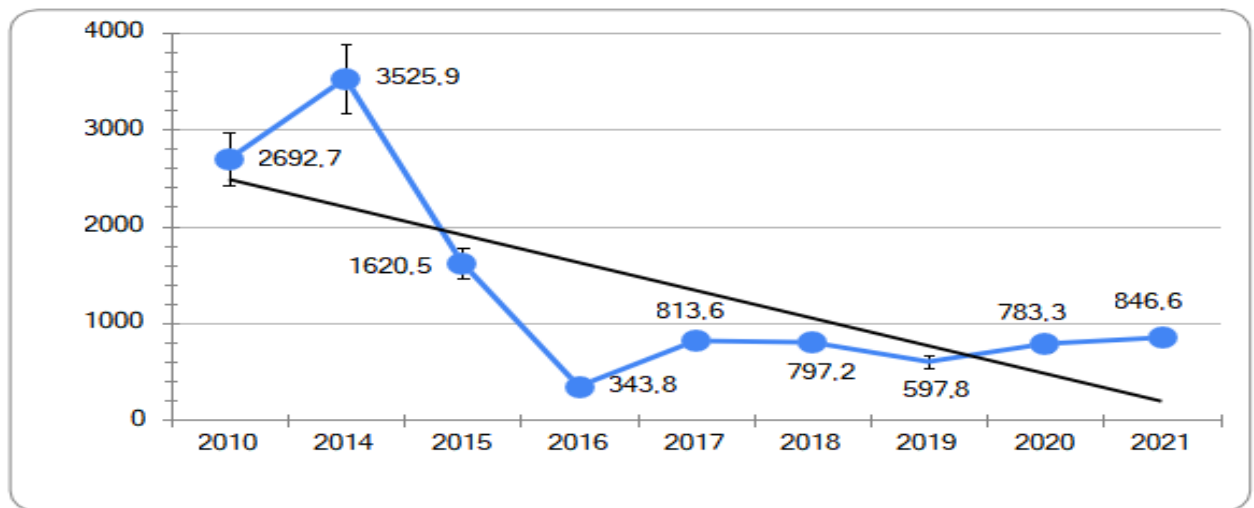

Рис. 2.4. Динаміка інвестицій росії в Україну, млн дол. за період 2010–2021 рр [49].

Відповідно до звітів, чистий відтік прямих іноземних інвестицій з України показав стабільну тенденцію до зростання. Зокрема, у 2012 році цей показник збільшився на 520% порівняно з 2011 роком (з \$192 млн до \$1206 млн), а у 2019 році він становив \$653 млн, що на \$648 млн більше, ніж у попередньому році. Рекордне падіння відтоку інвестицій відбулося в 2015 році, скоротившись на 1342% порівняно з піковим 2014 роком через поразку проросійських сил. Інвестиційна активність Росії у 2010 році була другою за обсягом після Кіпру з інвестиціями у \$2,2 млрд, що зросли на 30,7% у 2014 році.

Іноземні інвестиції в Україну зростають, але все ще залишаються нижчими за оптимальний рівень. Офшорні зони, такі як Кіпр та Нідерланди, мають значний вплив на економіку країни, сприяючи великому відтоку капіталу та зменшенню податкових надходжень через ухилення від оподаткування. Ці реалії вказують на необхідність введення строгіших законодавчих рамок для регулювання взаємин з офшорними країнами.

Український уряд має активізувати зусилля щодо покращення інвестиційного клімату, спрямовуючи фокус на приваблення інвестицій з економічно розвинених країн, включаючи ЄС, США та країни Азійсько-Тихоокеанського регіону. Для досягнення цих цілей Україна повинна зміцнювати боротьбу з бюрократією та корупцією, реформувати податкову

систему з введенням податкових пільг для іноземних інвесторів та модернізувати інноваційну інфраструктуру. Також важливо створити умови для розвитку інноваційних зон, що сприятиме швидкому залученню інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Основою для всіх цих змін має стати стабілізація політичної ситуації і припинення військових конфліктів [10].

На рис. 2.5 представлена динаміка структури прямих іноземних інвестицій у різні галузі економіки України з 2015 по 2022 роки. Видно, що частка інвестицій у більшість секторів зменшувалася, що можна пояснити впливом глобальної пандемії COVID-19 та наслідками російської повномасштабної війни на економіку. Промисловий сектор показує великі коливання: у 2019 році спостерігалось підвищення частки інвестицій до 40,3%, але в період 2020–2022 років частка інвестицій у цей сектор знизилася до 30,8%.

Інвестиції в аграрний сектор, який включає сільське господарство, лісове господарство та рибальство, також зазнали спаду в 2020 році, скоротившись до 9% від загального обсягу інвестицій, однак у 2022 році вони знову зросли.

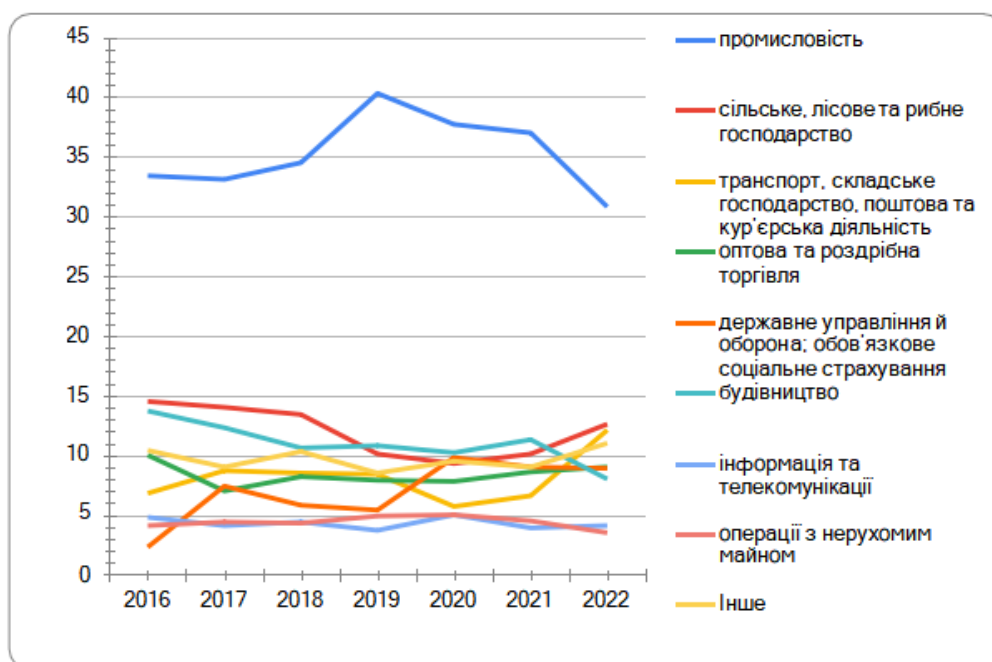

Рис. 2.5. Динаміка структури прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності за період 2015–2022 рр., % [51]

Транспортний сектор, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність відчували найбільше зростання інвестицій. Крім того, спостерігалася позитивна динаміка інвестицій у інформаційно-телекомунікаційний сектор до 2021 року, яка, однак, знизилася у 2022 році.

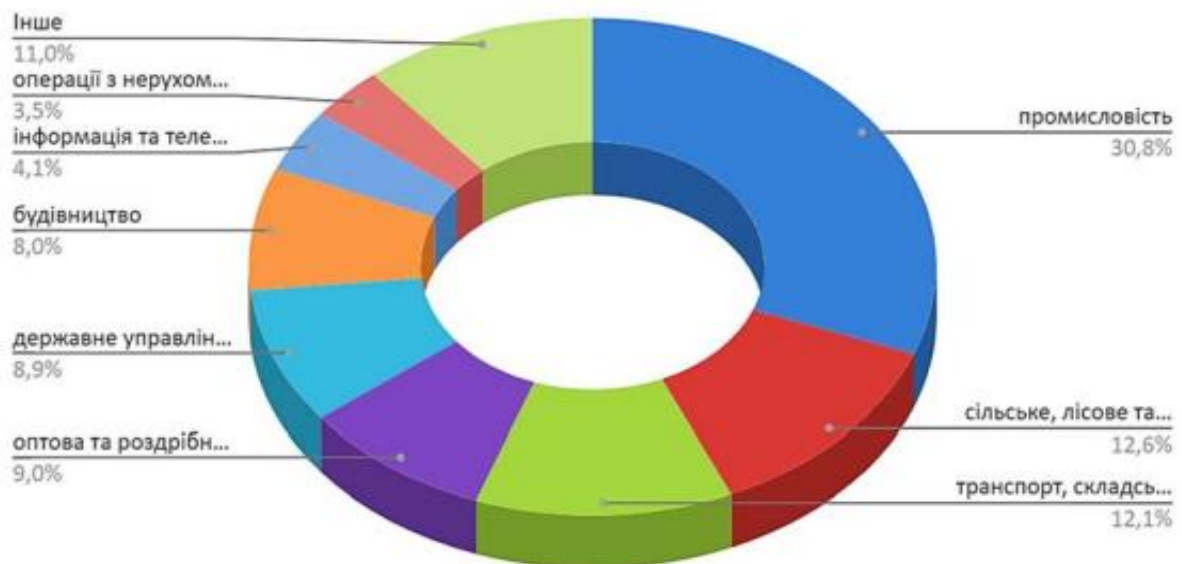

Рис. 2.6. Структура прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності у 2022 р., % [34].

Згідно з даними на рис. 2.6, основні галузі економіки України за обсягом капітальних інвестицій у 2022 році включають промисловість, яка отримала 30,8% від загального обсягу, сільське, лісове та рибне господарство з часткою 12,6%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність з 12,1%, а також оптову та роздрібну торгівлю з 9,0%. Державне управління та оборона, включаючи обов'язкове соціальне страхування, становили 8,9% інвестицій, а будівництво – 8,0%. Інші значні сектори включали охорону здоров'я (4,3%), інформацію та телекомунікації (4,1%), та операції з нерухомістю (3,5%).

Інвестиції в Україну повинні відігравати ключову роль у процесі відновлення після війни, особливо враховуючи прямі збитки від російської агресії, оцінені у \$150 млрд, з яких майже 60% припадає на пошкодження житла та інфраструктури. У відповідь на це, Верховна Рада України прийняла

законопроект №8138, спрямований на поліпшення інвестиційного клімату, який серед іншого знижує мінімальний поріг для інвесторів і вводить нові можливості для інвестицій, особливо в IT-секторі.

У вересні 2022 року була запущена нова інвестиційна ініціатива Уряду України під назвою Advantage Ukraine. Ця ініціатива націлена на привернення інвестицій шляхом висвітлення перспектив у ключових секторах, таких як будівництво, оборонна промисловість, металургія, сільське господарство, енергетика, фармацевтика, природні ресурси, логістика та інфраструктура, меблева та деревообробна промисловість. Така ініціатива є особливо важливою для післявоєнного відновлення України та залучення інвестицій у різні галузі економіки.

Україна має значний потенціал для розвитку будівельного сектору після завершення конфлікту, враховуючи наявність ресурсів таких як доступна робоча сила, матеріали, та добре розвинена транспортна інфраструктура. Нагальна потреба у відбудові пошкодженої інфраструктури, включаючи дороги, мости та будівлі, створює значні можливості для інвестицій у будівництво.

Водночас, багато будівельних компаній в Україні переживають фінансові складнощі через брак оборотних коштів, що є результатом тривалої кризи. Деякі з них адаптували свою діяльність до потреб оборони, виробляючи військові фортифікаційні матеріали [11].

Потреба в інвестиціях для відновлення країни після війни оцінюється в щонайменше \$350 млрд, включаючи компенсації за зруйноване майно. Місцеві ініціативи по відновленню житла вже запущені, проте для вагомого впливу на стан справ потрібні значно більші обсяги інвестицій.

В контексті оборонно-промислового комплексу, Україна відіграє важливу роль у підтримці безпеки Європи, а інвестиції в цей сектор можуть допомогти зміцнити обороноздатність континенту. Українська військова техніка, як-от бойові дрони «Байрактар», вже зарекомендувала себе як вискоєфективний інструмент у бойових умовах, що відкриває перспективи для її експорту та приваблює інвесторів зацікавлених у передових технологіях [20].

Україна активно розвиває цифрові технології, перетворюючи основну частину особистих та державних процесів у цифровий формат. Це включає використання електронних підписів, онлайн-платформи для взаємодії з громадянами та електронні документи. За обсягом фінансових операцій з мобільних пристроїв та кількістю користувачів криптовалют, Україна займає четверте місце у світі. IT-галузь країни демонструє імпресивні темпи зростання і стає привабливою для інвесторів.

З 2018 року, коли IT-сектор становив 4% ВВП країни, Україна вважається одним з лідерів у сфері аутсорсингу та розробки програмного забезпечення у регіоні Центральної та Східної Європи. Економічні поліпшення та фінансові стимули спрямовані на залучення інвестицій як від місцевих, так і зарубіжних інвесторів, особливо в технологічні стартапи. У 2018 році українські стартапи залучили рекордні \$323 млн, що є значним зростанням порівняно з попереднім роком, загальні інвестиції за останні п'ять років сягнули \$1 млрд, з основною часткою інвестицій від американських компаній [39].

Українська IT-індустрія продовжує зростати, щороку додаючи 23 000 нових спеціалістів до вже наявних 172 000 фахівців, більшість з яких працюють у аутсорсингових компаніях. Такий розвиток сприяє створенню сприятливого інвестиційного клімату і робить Україну привабливою локацією для інвестування в сферу високих технологій.

Україна, історично відома як "житниця Європи", має всі передумови стати "житницею світу". Країна володіє 33% світових чорноземів, має сприятливий клімат і географічне розташування поруч із ключовими ринками, що визначає її як лідера у виробництві та експорті сільськогосподарської продукції. Україна є одним із світових лідерів з експорту соняшникової олії та значним експортером зернових.

Сільськогосподарський сектор зазнав значних пошкоджень через мінування територій та руйнування інфраструктури під час військових дій, зокрема знищено значну кількість техніки та устаткування, на загальну суму

\$2,9 млрд. Вартість втрачених ресурсів у тваринництві та бджільництві складає близько \$362 млн.

Основними агрокультурами, які Україна вирощує та експортує, є зернові, кормові культури такі як пшениця, кукурудза, ячмінь, соняшник, цукровий буряк, тютюн, бобові, фрукти та овочі. У мирний час Україна виробляла від 90 до 100 мільйонів тонн зерна щорічно, посідаючи третє місце у світі за обсягами експорту зерна [18].

Щодо відновлюваної енергетики, Україна має один з найвищих у світі "зелених" тарифів, що активно залучає міжнародні інвестиції і сприяє розвитку цієї галузі. Країна ставить перед собою амбітну ціль збільшити частку відновлюваної енергії до 25% від загального виробництва електроенергії до 2035 року. Вигідне географічне положення, інтенсивне сонячне випромінювання і сприятливе законодавство створюють оптимальні умови для розгортання великомасштабних проектів з використання відновлюваних джерел енергії, зокрема у виробництві енергії з біогазу.

Україна, що володіє передовими технологіями у сфері металургії та повного циклу виробництва титану, має понад 6,5 млрд тонн запасів залізної руди. Країна відіграє ключову роль у світовому ринку заліза та "зеленої" металургії. У 2017 році експорт металургійної продукції досяг \$10,124.7 млн, становлячи 23.4% від загального обсягу експорту. Розташування України у центрі Європи та наявність виходу до Чорного моря забезпечують вигідний доступ до європейських та азіатських ринків [41].

Галузь, що розвивається на основі довгої історії та новітніх інновацій. Українське фармацевтичне виробництво відповідає міжнародним стандартам GMP, а значна частина населення країни, особливо літнього віку, зумовлює стабільний попит на медичні товари та послуги. У 2022 році фармацевтичний ринок України оцінений у \$4 млрд, і прогнозується його ріст на 5% річно до 2028 року.

Україна має понад 20 тисяч родовищ з 117 видів мінеральної сировини, з яких 8949 мають промислове значення. Країна вже освоїла понад 2801

родовище, що включає важливі для економіки мінерали як залізо, марганець, титан і інші. Завдяки розмаїтості корисних копалин та розвиненої інфраструктури, Україна може забезпечити не тільки внутрішні потреби, але й активно експортувати мінеральну продукцію на світові ринки.

Україна має стратегічне розташування, що робить її ключовим транспортним хабом між Європою, Азією та іншими регіонами. Завдяки своєму місцезнаходженню на перетині важливих транспортних маршрутів, таких як Трансєвропейський транспортний коридор №9 та Новий Шовковий шлях, країна має величезний потенціал для розвитку логістики.

Вантажоперевезення в Україні в 2022 році сягнули понад 1518 млн тонн, з яких 74% припадає на автотранспорт, а 21% — на залізничний. Ця галузь є важливою складовою економіки, підтримуючи зв'язки між виробничими центрами та ринками [50].

Україна також має розвинену інфраструктуру залізниць, автодоріг, морських і річкових портів та аеропортів, що забезпечує ефективне рух товарів всередині країни та за її межами. Залізнична мережа з протяжністю близько 19731 км і мережа автодоріг у 158,4 тис. км забезпечують доступ до ключових внутрішніх і міжнародних ринків.

Україна має потужний ресурсний потенціал і вигідне географічне розташування для розвитку меблевої та деревообробної галузей. За даними державної статистики, площа лісів становить понад 19,6 млн га з запасами деревини, що оцінюється в 2,3 млрд м³. Це створює сприятливі умови для виробництва високоякісних меблів і дерев'яних виробів, а також для експорту.

Українська меблева промисловість використовує якісні вітчизняні матеріали і має доступ до кваліфікованих працівників, що разом з вигідним логістичним розташуванням країни робить її атрактивною для міжнародних інвесторів у цю сферу.

2.3 Проблеми залучення ПІІ в економіку України

Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України є пріоритетним напрямком розвитку країни та важливим фактором подальшого розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є важливим джерелом фінансування нових проектів, розширення виробництва, модернізації обладнання та підвищення конкурентоспроможності підприємств і економіки в цілому. В Україні існує низка проблем у цій сфері, пов'язаних з показниками інвестиційного клімату, прогалинами в ринкових механізмах та політико-економічній системі країни. Тому актуальним є дослідження проблем залучення іноземних інвестицій в українську економіку [33].

На сьогоднішній день ряд організацій та експертів проводили дослідження проблем залучення прямих іноземних інвестицій в українську економіку. Розглянемо деякі з останніх досліджень. За даними аналітичної компанії Dragon Capital, прямі іноземні інвестиції в Україну у 2021 році зросли на 65% порівняно з попереднім роком, сягнувши 4,4 млрд доларів США. Однак за обсягом прямих іноземних інвестицій Україна посідає останнє місце серед країн Центральної та Східної Європи. В опитуванні, проведеному Американською торговельною палатою в Україні, експерти вказали на низький рівень правового захисту та корупцію як основні проблеми, що обмежують іноземні інвестиції в Україну [2].

Згідно з дослідженням Європейського банку реконструкції та розвитку, для залучення прямих іноземних інвестицій українським компаніям необхідне більш ефективне управління та зменшення бюрократичних бар'єрів. Дослідження Української асоціації інвестиційного розвитку вказує на необхідність подальшої лібералізації законодавства про іноземні інвестиції та створення сприятливих умов для іноземних інвесторів, включаючи податкові пільги для інвесторів. Дослідження, проведене Міжнародним центром перспективних досліджень, вказує на те, що зниження вартості електроенергії

та вдосконалення регуляторних механізмів може підвищити інтерес іноземних інвесторів до України [3].

Загалом, останні дослідження показують, що Україна має потенціал для залучення ПІІ, але необхідні реформи в ряді сфер, таких як боротьба з корупцією та створення більш сприятливого середовища для іноземних інвесторів.

Згідно з дослідженням, найпоширенішими проблемами у залученні ПІІ в українську економіку є:

- нестабільність політичної та економічної ситуації. Нестабільність внутрішньої ситуації через масштабну російську окупацію знижує інтерес іноземних інвесторів до інвестування в українську економіку.

- високий рівень корупції. Проблеми України з корупцією роблять країну складною для іноземних інвесторів. Вони бояться інвестувати в країну, де немає чітких правил, а корупція є перешкодою для ведення бізнесу. [4]

- високі податки та складна бюрократія. Високі податки та складна бюрократія в Україні ускладнюють ведення бізнесу для іноземних інвесторів. Це може призвести до того, що інвестори шукатимуть більш сприятливі умови в інших країнах. [5]

- недостатній розвиток інфраструктури. Україні необхідно інвестувати значні кошти в розвиток інфраструктури, включаючи транспортну та енергетичну інфраструктуру, щоб зробити її більш привабливою для іноземних інвесторів.

- високий ризик. Україна є країною з високим інвестиційним ризиком. Це пов'язано з такими факторами, як політична та економічна нестабільність, низький рівень правового захисту та високий рівень корупції, що може вплинути на успіх бізнесу.

- інноваційне середовище розвивається повільно. В Україні ще не існує потужного інноваційного середовища, що може обмежити інтерес іноземних інвесторів до інвестування в українські стартапи та інноваційні проекти.

— нерозвинений ринок праці. Ринок праці в Україні недостатньо розвинений, що може призвести до відтоку професіоналів та створити проблеми для іноземних інвесторів у пошуку кваліфікованої робочої сили.

Загалом, залучення прямих іноземних інвестицій в українську економіку є важливим завданням, яке потребує вирішення низки складних питань. Лише шляхом проведення необхідних реформ та створення сприятливого бізнес-середовища Україна може стати більш привабливою для іноземних інвесторів та досягти значного економічного розвитку.

Тому залучення прямих іноземних інвестицій в українську економіку є важливим завданням для подальшого розвитку України. Для залучення іноземних інвесторів необхідно розробити та впровадити ефективні заходи для покращення інвестиційного клімату та стабілізації економічного середовища.

Ці заходи включають вдосконалення адміністративної та правової системи, розвиток інфраструктури, підвищення якості державних послуг та впровадження необхідних реформ і заходів для боротьби з корупцією. Важливо також активно сприяти міжнародній торгівлі та підписати угоди про вільну торгівлю з ЄС та США. Успішне залучення іноземних інвестицій вимагає залучення міжнародних організацій та державних установ, які можуть надати фінансову, технічну та іншу підтримку в цій сфері. Нарешті, розвиток підприємницької культури та забезпечення належного захисту прав інтелектуальної власності також сприятимуть залученню іноземних інвестицій в Україну [7].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Другий розділ дослідження присвячений аналізу основних тенденцій залучення іноземних інвестицій в економіку України. Розглядається нормативно-правова база, динаміка та структура іноземних інвестицій в умовах повоєнного відновлення, а також проблеми, з якими стикається Україна у залученні прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

Проаналізовано нормативно-правову базу регулювання діяльності іноземних інвесторів в Україні. Сучасне законодавство України містить низку положень, що сприяють залученню іноземного капіталу. Зокрема, це стосується захисту прав інвесторів, пільгового режиму оподаткування та інших заходів стимулювання інвестиційної активності. Проте, незважаючи на наявність цих положень, нормативно-правова база все ще потребує вдосконалення, зокрема у напрямку спрощення процедур реєстрації та ведення бізнесу, а також забезпечення прозорості і стабільності регуляторного середовища.

Розглянуто динаміку та структуру іноземних інвестицій в економіці України в умовах повоєнного відновлення. Аналіз показує, що повоєнний період характеризується збільшенням обсягів іноземних інвестицій, що пов'язано з необхідністю відновлення зруйнованої інфраструктури та стимулюванням економічного зростання. Водночас структура інвестицій залишається диспропорційною, зосереджуючись переважно у великих містах та деяких галузях економіки, таких як будівництво та енергетика, тоді як інші сектори залишаються недостатньо фінансованими.

Серед основних проблем можна виділити високий рівень корупції, недостатню прозорість державного управління, політичну нестабільність та невизначеність прав власності. Також значною перешкодою є недосконалість інфраструктури, що стримує розвиток логістичних ланцюгів та підвищує витрати на ведення бізнесу. Все це створює додаткові ризики для іноземних інвесторів і знижує інвестиційну привабливість України.

У підсумку, було висвітлено складну та багатогранну картину залучення іноземних інвестицій в економіку України. Незважаючи на певний прогрес у покращенні нормативно-правової бази та позитивну динаміку інвестицій в повоєнний період, існують серйозні проблеми, які потребують системного вирішення для забезпечення стабільного і сталого економічного розвитку.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ АКТИВНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИТОРІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

3.1 Механізм підвищення інвестиційної привабливості економіки України

Для України інвестиції є важливим інструментом для досягнення цілей сталого розвитку до 2030 року. Програма партнерства заради сталого розвитку, нещодавно схвалена Урядом України, вже передбачає мобілізацію додаткових фінансових ресурсів через інвестиційні стимули. Таким чином, розбудова сталої інфраструктури та сприяння інклюзивній та стійкій індустріалізації місцевої економіки є пріоритетами національного розвитку в Україні сьогодні [3].

На конференції, що відбулася в Лугано в липні 2023 року, представники української влади представили світові потужний і всеосяжний план відновлення країни. Ця стратегія розрахована на десятирічний період. Вона отримала схвальну критику та підтримку міжнародних партнерів за результатами детальних досліджень, проведених низкою іноземних експертів. У цьому контексті Україна поставила перед собою амбітні, але цілком реалістичні цілі.

Ця мета полягає в тому, щоб до 2032 року "перестрибнути" з транзитної економіки в економіку, що розвивається [3].

З метою залучення коштів іноземних інвесторів в українську економіку було створено власну електронну платформу "Advantage Ukraine", на якій можна знайти інформацію про численні інвестиційні проекти та інноваційні можливості в різних галузях економіки. Зареєструвавшись на цій платформі, будь-який потенційний інвестор може отримати вичерпну інформацію про інвестиційні можливості, конкретні проекти та переваги інвестування в українську економіку.

Україна наразі стоїть перед екзистенційним викликом через війну, ініційовану Росією. Наша країна стикається з безпрецедентними людськими жертвами, величезними фінансово-економічними втратами та значним руйнуванням промислового та інфраструктурного потенціалу, що будувався роками. Міжнародне співтовариство продемонструвало високий ступінь згуртованості і готовності допомогти Україні та збільшити підтримку для відновлення постраждалої економіки. Наші союзники зараз де-факто гарантують створення довгострокових спільних інструментів для відновлення інфраструктури, інституційного оновлення та економічної трансформації [9]. Однак без власних "відновлювальних" ініціатив України навряд чи щось спрацює.

З цією метою Уряд України оголосив національний план дій та створив Національну раду з питань післявоєнної відбудови у квітні 2023 року. До завдань Ради входить не лише розробка власного плану дій з післявоєнної відбудови та розвитку України, а й формулювання та розробка пропозицій щодо першочергових реформ, стратегічних ініціатив та відповідної нормативно-правової бази [3].

Іншими словами, стратегія реформ, що визначає шляхи та способи побудови "нової України" у післявоєнний період. Однак це завдання є складним для вітчизняних експертів. Повоєнна відбудова економіки майже не має аналогів в історії. Реформувати і відбудовувати економіку одночасно - надзвичайно складне завдання, особливо в сьогоденних реаліях. Але це єдиний вихід для України. І саме іноземні інвестиції відіграють ключову роль.

Для того, щоб розробити інвестиційну стратегію відновлення країни, необхідно задіяти всі національні інтелектуальні ресурси та залучити до організації та моделювання іноземних експертів. Таким чином, найкраща стратегія відновлення країни може бути розроблена шляхом залучення іноземних інвесторів.

При формулюванні програми залучення іноземного капіталу та інвестицій в сучасній Україні слід враховувати наступні особливості [10]:

1. Слабкі стимули для довгострокових інвестицій в основний капітал. Передумовами для цього є: зношеність будівель та обладнання на початкових етапах приватизаційного процесу, додаткові ризики, що виникають внаслідок розпаду виробничої кооперації, інституційна невизначеність приватних підприємців та загроза реприватизації. Ринковість економіки призвела до спрямування коштів переважно в сектори зі швидкою трансформацією капіталу (торгівля, посередницька діяльність, індустрія розваг). Ці ризики посилюються безпековим фактором, пов'язаним з посиленням агресії з боку Російської Федерації.

2. Низький рівень заощаджень та відсутність ефективних механізмів перетворення заощаджень на інвестиції. Якість нормативно-правового середовища та ринкової інфраструктури в Україні тривалий час негативно впливає на цей процес. Брак ресурсів заощаджень підриває економічний потенціал України. Рівень капітальних інвестицій знизився, а ступінь зношеності основних фондів збільшився. Крім того, нинішнє посилення російської військової окупації призводить до потрясінь в економічній системі та її нестабільності, що створює додаткові виклики для іноземних партнерів у контексті післявоєнної відбудови.

Амортизаційна політика допомагає максимізувати зростання основних фондів та покращити відтворювальні характеристики основного капіталу. Однак, як зазначають експерти, в Україні ця політика має "суто фіскальний характер і не гарантує простого процесу відтворення основного капіталу". [10]. Підтвердженням цього є те, що поточні реформи є досить непослідовними, а подекуди навіть суперечливими.

Сьогодні, в умовах обмеженості внутрішніх фінансових ресурсів в Україні, залучення іноземних інвестицій є проблематичним. Покращити цей процес в умовах післявоєнної відбудови можна лише за умови створення сприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості регіонів і окремих видів економічної діяльності. Іноземні інвестори надають великого значення припиненню військових дій [11].

Однак Україна потребує інвестицій у воєнний час, коли збитки та руйнування в багатьох сферах діяльності є колосальними.

Потужний 10-річний план відновлення України був представлений на конференції в Лугано в липні 2022 року. Основними принципами відновлення та реструктуризації інвестиційної політики в рамках цього плану є наступні [3]:

- забезпечення реалістичного, диференційованого та гнучкого підходу до збалансування нагальних інвестиційних потреб підприємств та держави з тими, що можуть бути реалізовані в середньостроковій перспективі

- зосередження уваги на реструктуризації інвестиційного законодавства та інвестиційної політики України задля кращого та сталого майбутнього та їх гармонізації з інвестиційним законодавством та інвестиційними стандартами ЄС;

- забезпечення готовності інвестиційних установ та організацій України до реалізації прозорої та ефективної довгострокової програми відновлення та реконструкції.

З метою залучення іноземних інвесторів до фінансування проєктів післявоєнної відбудови України Президент України на відкритті Нью-Йоркської фондової біржі представив платформу Advantage Ukraine.

Платформа об'єднує понад 500 інвестиційних проєктів та можливостей у різних секторах української економіки (сільське господарство, енергетика, оборона тощо). Таким чином, потенційні інвестори можуть отримати вичерпну інформацію про можливі напрямки інвестування та переваги фінансування конкретних планів реструктуризації української економіки.

Водночас, 15 листопада 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову "Про реалізацію пілотного проєкту щодо створення, впровадження та експлуатації єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління нерухомістю, будівництвом та реконструкцією інфраструктури" [12]. Це рішення має автоматизувати планування та фінансування робіт з відновлення та реконструкції об'єктів економіки України

та систематично оцінювати хід процесу з точки зору фінансових показників та наявності інвестиційних коштів.

Слід зазначити, що в умовах військових дій все більшої актуальності набуває питання страхування інвестиційних ризиків. Про масштаби впливу дестабілізаційних чинників на обсяги залучення інвестицій свідчить динаміка зміни рівня інвестиційного фінансування, наданого українській економіці. Іноземні інвестори з тривогою сприймають зміни в економічній та політичній сфері. Тому Україна підписала угоду з багатостороннім агентством MIGA та створила механізм страхування інвестицій з метою забезпечення гарантії інвестиційних ризиків під час конфліктів. Цього року агентство презентувало пілотний проект вартістю 30 млн доларів США, завдяки якому були вирішені всі питання, пов'язані з наданням гарантій іноземним інвесторам [11].

З вищезазначеного можна зробити висновок, що при прийнятті рішення про перспективи залучення іноземних інвестицій у післявоєнну відбудову Уряду України слід насамперед вирішити проблеми, що перешкоджають інвестуванню (подолання корупції, забезпечення рівних і прозорих умов праці), а також визначити інвестиційну привабливість країни. Також важливо, щоб судова система функціонувала справедливо (для цього необхідно досягти критичної точки) і щоб державні установи працювали прозоро (більше не бажано управляти державними коштами відповідно до старих практик). Довіра до України привабить більше інвестицій в економіку.

Сьогодні управлінські рішення українських державних інституцій мають бути спрямовані на розширення ділових зв'язків та покращення взаємодії з лояльними іноземними партнерами. Зазвичай це відбувається за таких умов [11]:

- створення спільних підприємств;
- розширення бізнесу;
- розподіл капіталу;
- посилення захисту інвесторів;
- оптимізація податкового навантаження.

Це дозволить Україні успішно інтегруватися у світову економіку та розширити можливості для реалізації інноваційних проектів і партнерств. З цією метою наразі оцінюються основні пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій [3]:

- зміна технологічної структури виробництва та експорту країни (це стане можливим за рахунок збільшення частки технологічно складної, наукомісткої продукції з високою доданою вартістю);
- забезпечення сталості промислового розвитку (можливе за рахунок зменшення промислового забруднення, впровадження інновацій у сфері поводження з промисловими відходами та забезпечення соціальної інклюзії);
- підвищення регіональних конкурентних переваг (через розвиток регіональної спеціалізації на внутрішньому виробництві);
- надання належної підтримки деолігархізації та демонополізації МСП.

Політика іноземного інвестування та розвитку України потребує розробки конкретних принципів та механізмів державної підтримки за такими ключовими напрямками [3]:

- 1) Інтеграція політики сприяння іноземним інвестиціям зі стратегічним промисловим розвитком, програмами смарт-спеціалізації та кластерного розвитку.
- 2) Запровадження диференційованої системи державної підтримки для іноземних бізнес-партнерів залежно від того, чи належать їхні компетенції та виробництво до стратегічних галузей чи ні.
- 3) Розвиток інфраструктури та сервісної підтримки інвестиційного процесу має бути пріоритетнішим за податкові, тарифні та інші стимули.

Отже, інвестиції є головним каталізатором розвитку та інноваційного відновлення української економіки. Для того, щоб різні інвестиційні фонди та приватні інвестори вкладали кошти в українську економіку, необхідно надати доступну та достовірну інформацію про перспективні українські інвестиційні проекти та потенційні вигоди від їх реалізації, а також вжити ефективних

адміністративних заходів. Прозора система перевірки проектів та якісна система моніторингу результатів мінімізує ризик корумпованості іноземних інвесторів у воєнний час. Залучення додаткових інвестицій у такий спосіб максимально сприятиме реалізації амбітних планів України з відбудови в умовах нестачі внутрішнього фінансування.

Сьогодні інвестиційну активність іноземних та вітчизняних інвесторів в Україні значно стримує несприятливий інвестиційний клімат, який є наслідком низки факторів, таких як політична нестабільність, непрозора правова система та, насамперед, розвиток військової агресії.

Індустріальні (технічні) парки стають одним із модних інструментів залучення іноземних інвестицій та створення інвестиційно-інноваційної економіки. З'ясовуючи суть цього поняття, стає зрозуміло, що індустріальний парк - це певна територія, визначена ініціатором створення, тільки в межах індустріального парку, на умовах, визначених договором, з урахуванням містобудівної документації та відповідної інфраструктури, де учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у різних галузях (переробна, науково-дослідна, інформаційна, комунікаційна). Стало зрозуміло, що вони можуть здійснювати ці види діяльності [12]. Іншими словами, індустріальні парки - це своєрідне місце, організоване для розміщення промислових підприємств. Досвід інших країн доводить, що індустріальні парки є найбільш ефективним і дієвим механізмом залучення інвестицій.

Немає сумнівів, що індустріальні парки дадуть значний поштовх для розвитку української економіки. Позитивний досвід створення індустріальних парків у розвинутих країнах допоможе національній економіці України відновитися. Адже створення індустріальних парків є певним позитивним трендом для будь-якої сфери бізнесу [13]:

- Промисловість стабільно розвивається.
- Зростає зайнятість населення.
- Підвищується конкурентоспроможність окремих регіонів;
- Покращується соціальна інфраструктура;

- Збільшуються надходження до місцевих бюджетів;
- Зміцнюється імідж країни завдяки виробництву якісної, конкурентоспроможної продукції.

У середньостроковій перспективі функціонування індустріальних парків в Україні може вивести вітчизняних виробників на світовий ринок та підвищити довіру інвесторів завдяки простим і прозорим умовам ведення бізнесу. Серед інших переваг - створення нових робочих місць, розвиток інфраструктурних об'єктів, оновлення кадрів, впровадження інновацій у системах управління та зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище (у випадку екопарків).

Крім того, модель екоіндустріального парку допоможе українській продукції відповідати міжнародним стандартам і стати більш конкурентоспроможною на світовому ринку. Ресурсоефективність, більш чисте виробництво та скорочення викидів вуглецю не лише захистять екосистему України, але й наблизять країну до законодавства ЄС. Це наблизить Україну до її мети - стати повноправним членом європейської родини.

Завдяки соціальній складовій екоіндустріальний парк допоможе компаніям швидко та ефективно вивести активи із зон конфлікту та відновити свою діяльність, забезпечити якісну соціальну інфраструктуру для працівників та їхніх родин. В Україні ці питання є життєво важливими у світлі нинішніх реалій, адже у працевлаштуванні зацікавлені не лише мешканці місцевих громад, а й внутрішньо переміщені особи та люди, які повертаються з-за кордону після вимушеного переселення.

У перспективі на кілька років вперед створення екоіндустріальних парків може стати успішним способом подолання кризи для місцевих підприємств. Це особливо важливо для складних і відповідальних процесів, таких як переробка продуктів харчування. Це включає переробку органічних речовин як іншого типу відходів, але не включає відновлення енергії або перетворення в матеріали, які можуть бути використані як паливо або наповнювач.

Під час дослідження інвестиційної стратегії України на період до 2030 року було виявлено, що в Україні розроблено кілька реформ у сфері управління відходами, які передбачають збільшення обсягу відходів, що підлягають переробці, на 15% до 2023 року та на 50% до 2030 року [3].

У перспективі збільшення первинної та поглибленої переробки сільськогосподарської сировини через індустріальні парки в Журавлиному забезпечить стабільне зростання частки експорту готових харчових продуктів та продукції з високою доданою вартістю. У цьому контексті обсяги аутсорсингу зменшуватимуться, а вартість тонни експорту зростатиме. Як наслідок, зросте прибутковість підприємств та підвищиться стійкість аграрного сектору України.

Національний план відбудови післявоєнної України [11] включає кілька ключових заходів для розвитку індустріальних парків для внутрішньої переробки сільськогосподарської продукції:

1. Активне створення переміщених агропереробних підприємств у співпраці з військово-цивільними адміністраціями та місцевими громадами (вирішення питань виділення земельних ділянок, підведення комунікацій та податкових відстрочок, набору персоналу з числа місцевого населення та тимчасово переміщених осіб, пошуку потенційних постачальників сировини серед місцевих сільгоспвиробників). Стабільний запуск і робота таких підприємств забезпечується шляхом підписання попередніх контрактів (до початку роботи переробного підприємства) та довгострокових договорів на постачання продукції для державних, соціальних та комунальних установ.

2. Розвиток тваринницької галузі, яка споживає велику кількість зерна. Це реальна альтернатива експорту сировинної сільськогосподарської продукції. Через тривалу блокаду українських портів минулорічний врожай був хорошої якості і часто "фуражною". Тому переробка цього зерна на фураж буде достатньою для задоволення внутрішнього попиту. Це збільшить внутрішнє споживання фуражного зерна і водночас зменшить навантаження на транспортну інфраструктуру для експортних поставок.

3. Залучені інвестиції будуть спрямовані на будівництво підприємств харчової промисловості, що спеціалізуються на виробництві продуктів харчування, готових до тривалого споживання (борошно, макаронні вироби, сушені та дозрілі м'ясні та ковбасні вироби, сухі супи та пюре, локшина швидкого приготування тощо). Умови інвестування мають бути однаковими як для українських, так і для іноземних інвесторів. Таким чином будуть збільшені виробничі потужності і вітчизняні виробники поступово зможуть не тільки переробляти українську сільськогосподарську продукцію, а й закуповувати іноземну сировину, переробляти її в країні та експортувати готову харчову продукцію.

4. Розширити присутність вітчизняної продукції на ринках країн, які тимчасово зняли обмеження на імпорт української продукції (наразі це Канада, Великобританія та ЄС). Ці країни скасували всі тарифи та квоти на імпорт з України терміном на один рік. Такі заходи полегшать становище української економіки, яка постраждала від повномасштабної військової агресії Росії.

5. Розвиток виробництва біопалива забезпечить українське сільське господарство власними енергоресурсами та зменшить собівартість виробництва палива. Розвиток виробництва біопалива також створить нові робочі місця як в аграрному секторі, так і в промисловості. Це зменшить навантаження на інфраструктуру зберігання продукції та покращить енергетичний баланс агровиробників і країни в цілому.

6. Сприяти налагодженню ділових зв'язків між різними регіонами та громадами в Україні. Російські бомбардування та руйнування були спрямовані на економічний потенціал країни, а не на військові цілі. Сьогодні деякі регіони та громади втратили більше інфраструктурних об'єктів, в той час як іншим бракує орних земель. Враховуючи, що швидко відновити все втрачене неможливо, варто звернути увагу на природний та економічний потенціал тих, хто може перенести виробництво.

Підсумовуючи вищесказане, можна припустити, що розширення індустриальних зон призведе до збільшення продуктивності індустриальних зон.

Розширення індустріальних парків було б правильним рішенням для України для заохочення іноземних інвестицій у середньостроковій перспективі. Основними перевагами індустріальних парків є стабільний промисловий розвиток, залучення інвестицій, підвищення рівня зайнятості, збільшення надходжень до місцевих бюджетів та створення позитивного іміджу України завдяки виробництву високоякісної, конкурентоспроможної продукції. Крім того, індустріальні парки можуть вивести українських виробників на світовий ринок та підвищити довіру інвесторів завдяки спрощенню та прозорості операцій.

3.2 Перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку України після завершення війни

Для економічного майбутнього України немає нічого важливішого, ніж відновлення торгівлі, перерваної жорстокою російською окупацією. Багато що, звичайно, залежить від захисту кордонів України та відновлення безперервного нормального транспортного сполучення з Азією, Європою та Африкою. Але навіть після досягнення тривалого миру відбудова країни залишається складним завданням. Маючи високоосвічену робочу силу, Україна може багато чого запропонувати світові, особливо завдяки поверненню біженців, які тікають від війни.

Доброю новиною є те, що торгівля вже досягла високого рівня розвитку ще до повномасштабної окупації: Україна була досить відкритою і була великим експортером, особливо агропродовольчої продукції. За останні роки Україна стала другим у світі експортером зерна після США і найбільшим постачальником соняшникової олії. Україна постачає культури, що не містять генетично модифікованих організмів (ГМО), такі як кукурудза та соя, які користуються високим попитом, особливо в ЄС. На рисунку 3.1 нижче, показано, що до 2022 року експорт сільськогосподарської продукції з України з

великим успіхом випередить метали, колишній найбільший експортний продукт країни.

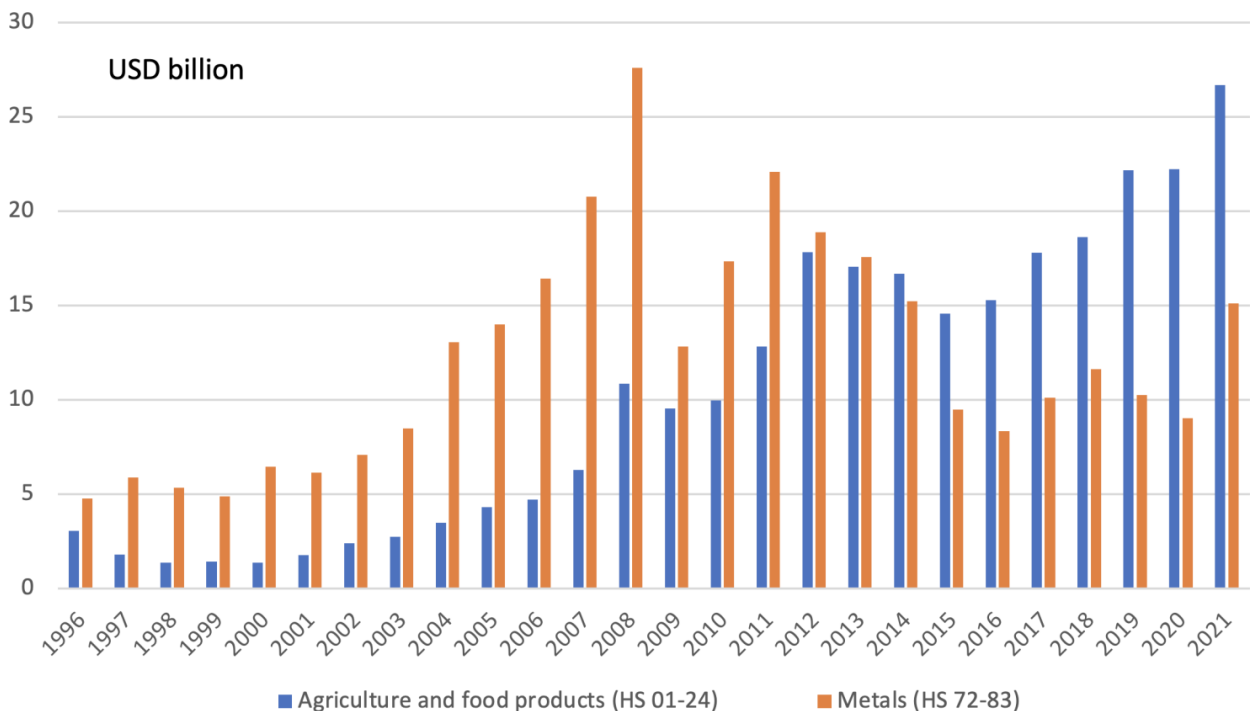

Рис. 3.1. Експорт сільськогосподарської продукції та металів з України (млрд дол. США) [24].

Український ІТ-сектор також стрімко розвивається. Надзвичайний успіх України у відбитті російських кібератак є доказом того, що українські програмісти досягли світових стандартів і будуть потужно представлені у приватному секторі економіки. Експорт технологій продовжить зростати до 2022 року, незважаючи на транспортні труднощі, блокаду та втрату частини потужностей з виробництва електроенергії. Загалом, нещодавно набутий Україною статус країни-кандидата на вступ до ЄС відкриває значні можливості для розширення торгівлі.

Розвиток торгівлі до 2022 року був загалом успішним, але є значний простір для вдосконалення. Участь України у ланцюгах доданої вартості все ще обмежена. Україна є постачальником сировини (зерно, залізна руда) та проміжних товарів, таких як нефасована соняшникова олія, чорні метали та комплекти проводів запалювання, але її роль у кінцевому виробництві все ще

обмежена. Це важлива сфера для покращення. У нашому дослідженні (Мовчан та Рогофф 2022) детально розглянуто значний прогрес, якого Україна досягла у підписанні угод про вільну торгівлю, а також угоди, які наразі перебувають на стадії переговорів. Багато чого, звичайно, залежить від ремонту та вдосконалення транспортної мережі України. Повоєнна Україна також може реалізувати потужний експорт у деяких нових секторах, таких як виробництво зброї (за яке Україна має величезний кредит) та медицина (де Україна розробила інноваційні підходи для допомоги жертвам опіків).

Питання прямих іноземних інвестицій (ПІІ) є більш складним, але його необхідно вирішити, якщо Україна хоче реалізувати свій торговельний потенціал. Інфраструктура України зазнала серйозних пошкоджень, багато заводів і металургійних комбінатів частково або повністю зруйновані російськими безпілотниками та ракетами, і її відновлення потребуватиме значних інвестицій. У минулому Україна мала поганий досвід залучення прямих іноземних інвестицій, тому важливо зміцнити інституції та правоохоронні органи, щоб запобігти корупції та іншим проблемам, які відлякують прямі інвестиції в Україну. Оптимістично, Україна, ймовірно, отримає значну вигоду від процесу інтеграції до ЄС, який задає курс на реформи: Досвід колишніх країн Східного блоку в інтеграції до ЄС є різноманітним, і буде важливо використати цей досвід. Рисунок 3.2 ілюструє виклики, що стоять перед Україною [50].

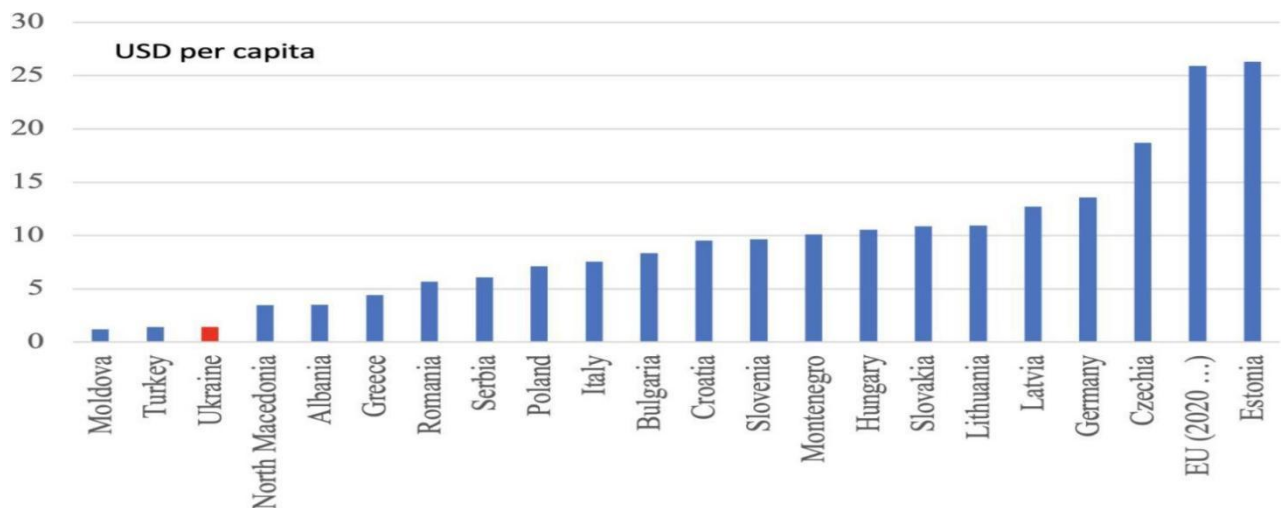

Рис.3.2. Питання ПІІ щодо України [50].

Звичайно, однією з перешкод для залучення ПІІ в Україну до 2022 року є окупація Росією Криму та Донбасу в 2014 році. Але ПІІ не були високими і до 2014 року.

Рогофф і Мовчан надають широкий огляд минулого, теперішнього та потенційного майбутнього. З огляду на те, що Україна є країною-кандидатом на вступ до ЄС, вона має виконувати вимоги європейської інтеграції (Емерсон та ін.). Перспектива членства в ЄС могла б допомогти прискорити процес реформ і зменшити потенційні внутрішні конфлікти, пов'язані з ним, як це роблять країни-кандидати. Україна могла б розробити проекти реконструкції з урахуванням норм ЄС щодо захисту довкілля, енергоефективності та будівництва [54].

Ось кілька рекомендацій, що стосуються різних аспектів розвитку України в контексті зміцнення міжнародних відносин та внутрішніх реформ:

- Завершення переговорів та підписання цієї угоди забезпечить українським виробникам спрощений доступ до ринків ЄС, знизить бар'єри для експорту, і значно покращить міжнародну торгівлю.

- Сприятиме більш вільному обігу українських аграрних та харчових продуктів на території ЄС, що важливо для агропромислового сектору України.

— Налагодження довгострокової співпраці у сфері автомобільних перевезень забезпечить українським перевізникам стабільний і прогнозований доступ до ринку ЄС.

— Важливо продовжити реформи для відкриття ринків телекомунікацій, поштових, транспортних та фінансових послуг, щоб забезпечити конкурентоспроможність українських компаній.

— За допомогою Угоди СОТ про державні закупівлі Україна має намір отримати більші можливості для входження своїх підприємств на ринки замовлень державних структур країн-членів СОТ.

— Активізація участі в цих програмах дозволить Україні інтегруватися в сучасні цифрові та екологічні ініціативи ЄС, сприяючи технологічному та екологічному розвитку країни.

— Верховенство права та захист прав власності мають залишатися пріоритетами для забезпечення привабливості країни для іноземних інвестицій і сприяння довгостроковому зростанню.

— Важливо зосередити зусилля на реконструкції пошкоджених воєнними діями інфраструктурних об'єктів, а також на будівництві нових та підвищенні кваліфікації державних службовців [10].

Ці рекомендації спрямовані на зміцнення економічного і політичного партнерства з ЄС, розвиток внутрішньої економіки та створення стабільного середовища для ведення бізнесу в Україні.

Успішна імплементація цих рекомендацій вимагає постійного та активного залучення України та її партнерів. З огляду на трансформацію законодавства та інституцій України в напрямку членства в ЄС, роль ЄС у виконанні цих рекомендацій є важливою. Це вимагає не лише фінансової та технічної підтримки, але й готовності швидко інтегрувати Україну в сектори та регіони, охоплені Угодою про асоціацію та існуючими галузевими угодами, до повного вступу" [32].

Нарешті, слід підкреслити, що дискусія про можливі шляхи активізації торгівлі та ПП є актуальною для постконфліктного світу. Поки війна не

закінчена, воєнні економіки потребують контролю за рухом капіталу та інших обмежень. У довгостроковій перспективі, однак, найкращою надією на майбутнє є потенційна трансформація, спричинена членством в ЄС, яка значною мірою відбуватиметься зсередини. Настав час планувати і мобілізуватися.

З метою залучення інвестицій, просування експорту та створення оптимальних умов для вітчизняних виробників ключові країни вирішили створити спеціалізовані установи фінансової підтримки для сприяння інвестиціям та просування вітчизняних товарів і послуг на міжнародні ринки. Ці установи, відомі як експортно-кредитні агентства (ЕКА), надають страхування політичних і комерційних ризиків та гарантії для структурного, торговельного та проектного фінансування.

ЕКА можуть бути незалежними страховими агентствами, банками або міністерськими департаментами, що працюють на ринках структурного, торговельного та проектного фінансування. Структурне фінансування включає кредити, надані іноземними банками на інвестиційні проекти, пов'язані з модернізацією виробничих потужностей компаній-позичальників. Торговельне фінансування передбачає використання банківських інструментів для мінімізації ризиків, пов'язаних з комерційними операціями. Проектне фінансування забезпечує структуроване фінансування конкретних проектів.

ЕКА працюють майже в усіх розвинених країнах та країнах, що розвиваються. До найбільших ЕКА належать Ексімбанк (США), JBIC (Японія), Euler Hermes (Німеччина), COFACE (Франція), Atradius (Нідерланди), SBCE (Бразилія), CESCE (Іспанія) та SEK (Швеція). Варто зазначити, що різні країни мають різні механізми підтримки, починаючи від страхування та гарантування зовнішньоекономічних контрактів і закінчуючи прямими кредитами та інвестиціями" [42].

ЕКА відіграють важливу роль у розвитку міжнародної торгівлі, залученні інвестицій та стабілізації внутрішніх ринків у кризові періоди. Роль цих фінансових установ постійно розширюється, про що свідчить зростання їхньої

діяльності. Наприклад, Euler Hermes працює на п'яти континентах і має представництва в 54 країнах.

Слід зазначити, що не існує "типової" або "ідеальної" моделі для ЕКА.

Це пов'язано з тим, що створення такої організації та визначення її функцій залежить від соціально-економічних та політичних умов у країні.

У світовій практиці, як правило, створюються окремі органи для страхування та банківської діяльності, оскільки вони виконують виняткові функції та потребують спеціалізованої оцінки.

Це пов'язано з тим, що вони вимагають особливих міркувань.

Такі програми допомоги, як ОРІС (Корпорація приватних закордонних інвестицій) та JBIC (Японський банк міжнародного співробітництва) надають різні види фінансової допомоги та страхування для підтримки інвестицій та експорту.

ОРІС, нині відома як Міжнародна фінансова корпорація розвитку США (DFC), надає фінансування бізнесу через позики та кредитні гарантії. Вона також підтримує приватні інвестиційні фонди, які надають власний капітал для іноземних інвестицій; ОРІС також забезпечує страхування інвестицій від політичних ризиків.

ОРІС може фінансувати до 60 відсотків загальної вартості нового проекту і до 75 відсотків загальної вартості проекту. Страхування може покривати до 90 відсотків загальної вартості проекту. Мінімальна сума кредиту становить 100 000 доларів США, а для окремих проектів можуть бути надані кредити та гарантії на суму до 250 мільйонів доларів США (325 мільйонів доларів США для газових та нафтових проектів).

Японія також має власні програми допомоги. Наприклад, NEXI (Японський банк міжнародного співробітництва) працює у сфері страхування експорту та інвестицій і забезпечує страхування ризиків торговельних та інвестиційних операцій японських компаній із зарубіжними партнерами. Він покриває політичні та комерційні ризики і отримує гарантії від японського уряду для підвищення кредитоспроможності [16].

Японський банк міжнародного співробітництва (JBIC) надає пільгове експортне фінансування та інші форми фінансової допомоги для придбання японських товарів і технологій. JBIC пропонує кредити експортерам та імпортерам, іноземні інвестиційні кредити, синдиковані кредити, інвестиційні гарантії та страхування, а також кредити для енергетичних та екологічних проектів.

Загалом, ці програми надають широкий спектр фінансової допомоги та страхування для заохочення інвестицій та підтримки експорту в їхніх країнах.

Для заохочення інвестицій та підтримки експорту в своїх країнах. Кожна країна розробляє власні програми, враховуючи свої національні інтереси та потреби своїх підприємств.

У Франції страхова компанія COFACE була створена декретом від 1 червня 1946 року. Сьогодні COFACE є однією з найпотужніших страхових груп у світі. На відміну від американського EXIMBANK, COFACE є страховою компанією, що надає лише фінансові послуги. Крім того, COFACE управляє широким спектром фінансових продуктів для підтримки експорту та залучення інвестицій; COFACE надає страхові послуги та управління кредитами для та від імені держави" [49].

Business France - це французька державна компанія, яка виступає в ролі радника та посередника між французькими компаніями, експортними ринками, фінансами та державною допомогою. Компанія на 50% належить державі, а решта 50% - бізнес-асоціаціям. Business France консультує інвесторів щодо отримання бюджетної підтримки, пошуку партнерів у Франції, надає інформацію про регуляторне середовище та податкову систему, допомагає в проходженні адміністративних процедур, пошуку нерухомості та приміщень, бізнес-планів, інформації про реформи, роботі з банками та юридичними фірмами, а також допомагає інвесторам та органам влади у вирішенні адміністративних проблем. Вона консультує, наприклад, з питань комунікації.

У Німеччині недержавна страхова кредитна компанія Hermes, відома як Euler Hermes, надає гарантії німецьким компаніям з 1926 року. Група Euler

Hermes є світовим лідером в управлінні кредитними ризиками та страхуванні і працює в більш ніж 50 країнах. Компанія сприяє розвитку бізнесу, захищаючи своїх клієнтів від ризиків неплатоспроможності. Послуги, які пропонує Euler Hermes, включають кредитний менеджмент, страхування кредитних ризиків, експортні кредитні гарантії, інвестиційне страхування, а також активне та пасивне перестрахування.

Основною організацією, що надає страхові та гарантійні послуги в Італії, є Група SACE, яка включає SACE, що здійснює страхування та перестрахування експортних кредитів від комерційних та політичних ризиків, та дочірню компанію SACE, що надає страхування та гарантії інвестицій та експортних кредитів від довгострокових ринкових ризиків. BG, що надає гарантії; Assedilie, що надає гарантії; Simest, що надає фінансову допомогу італійським експортерам через пільгові кредити, огляди та інші програми; та Інститут зовнішньої торгівлі ICE, що надає організаційно-технічні та інформаційні послуги у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Крім того, Україна створила Експортно-кредитне агентство України (ЕКА) для залучення іноземних інвестицій та підтримки експортної діяльності. Організація була створена у 2018 році для фінансування економіки та залучення іноземних інвестицій. Експортно-кредитне агентство України забезпечує систему зниження ризиків, гарантування, кредитування та страхування експортних операцій та інвестицій [39].

Основним завданням ЕКА України є забезпечення диверсифікації економіки, підтримка середньо- та високотехнологічних секторів економіки з високим потенціалом та залучення інвестицій. Одним з ефективних способів залучення інвестицій для підтримки МСП є страхування від різних ризиків, у тому числі політичних та економічних. МСП сприяють диверсифікації економіки, а страхування ризиків може бути потужним та ефективним інструментом підтримки МСП.

Можливим механізмом залучення іноземних інвестицій в українську економіку під гарантії ЕКА є фінансування іноземними фінансовими

установами (банками) проектів, пов'язаних з модернізацією існуючих виробничих потужностей в Україні. Цей механізм може стати ефективним способом залучення іноземних інвестицій для розвитку національної економіки.

Міжнародна практика показує, що інвестиції є ефективним інструментом подолання економічних криз. Інвестиції сприяють структурним змінам в економіці, підвищують якість економічної діяльності та стимулюють технологічний розвиток і розвиток навичок. Тому посилення інвестиційної активності є важливою передумовою подолання економічної кризи в Україні.

Тому посилення інвестиційної активності є важливою передумовою економічного зростання України, особливо в умовах трансформації економіки.

Макроекономічні зміни та реформи в пріоритетних секторах економіки необхідні для подолання нестачі інвестиційних ресурсів. Однак ці проблеми можна вирішити лише за допомогою комплексного підходу. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) рекомендує створити сприятливий інвестиційний клімат, який базується на безпеці, захисті та гарантуванні прав іноземних інвесторів, правовій стабільності, прозорості та ефективному управлінні.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) також підкреслює, що створення сприятливого інвестиційного клімату вимагає сприяння макроекономічній стабільності, яка є важливою умовою економічного зростання. Як свідчить міжнародний досвід, стабільний обмінний курс, низька інфляція та розвинений банківський сектор зі значною участю іноземного капіталу є важливими індикаторами для прийняття інвесторами інвестиційних рішень [4][19][35].

При формуванні ефективної політики щодо покращення інвестиційного іміджу України корисно враховувати методи та інструменти регулювання інвестиційної діяльності, які успішно застосовуються в інших країнах і показали позитивні результати.

Україна може використовувати державно-приватне партнерство (ДПП) як один з інструментів залучення додаткових джерел інвестицій та розвитку партнерських відносин між державою та бізнесом.

Україна може використовувати державно-приватне партнерство (ДПП) як один з інструментів залучення додаткових інвестиційних ресурсів та розвитку партнерства між державою та бізнесом ДПП може використовуватися для реалізації державної політики, підвищення якості та своєчасності надання державних послуг, ефективного використання бюджетних коштів, будівництва нових об'єктів інфраструктури та модернізації об'єктів інфраструктури. Це зручна форма співпраці, яка сприяє залученню фінансових ресурсів для будівництва та модернізації об'єктів інфраструктури, підвищенню зайнятості населення та розвитку партнерських відносин між державою та бізнесом.

Основними особливостями кооперації в Україні є: підвищення зайнятості, стимулювання економічного зростання та залучення всіх зацікавлених сторін до реалізації стратегії соціально-економічного розвитку.

На сьогоднішній день в рамках державно-приватного партнерства в Україні підписано 191 договір, з яких реалізовано 182 проекти (157 договорів концесії, 24 договори про спільну діяльність та один договір державно-приватного партнерства).

Найбільша кількість проектів була реалізована у сферах поводження з відходами та збору, очищення та розподілу води, що становить 64,7% (116 проектів) та 21,4% (39 проектів) від загальної кількості проектів відповідно. Найпоширенішою формою державно-приватного партнерства є концесія, на яку припадає 86% від загальної кількості договорів. Також спостерігається тенденція до укладання договорів відповідно до процедур, передбачених Законом України "Про державно-приватне партнерство". Наприклад, договори про спільну діяльність були підписані в містах Малин та Остер.

Уряд України працює над удосконаленням законодавства у сфері ДПП з метою реалізації економічних реформ. Були внесені зміни до українського законодавства з метою усунення недоліків в існуючому законодавстві. Кабінет Міністрів також прийняв рішення щодо вдосконалення процедур проведення тендерів та аналізу їх ефективності [19].

Кабінет Міністрів також ухвалив рішення щодо вдосконалення процедур проведення тендерів та аналізу ефективності державно-приватного партнерства.

Стратегія UkraineInvest зосереджена на демонстрації виробничих потужностей України, інфраструктурних проектів, сільськогосподарського потенціалу, енергетики та програм з енергоефективності. Фінансування здійснюється Western NIS Enterprise Fund (WNISEF), регіональним фондом прямих інвестицій, а підтримка регіонів є важливим напрямком діяльності UkraineInvest. Стрімкий розвиток регіонів України потребує підтримки та консультацій міжнародних компаній. UkraineInvest вирішив відкрити представництво в Івано-Франківську, щоб обслуговувати інвесторів, зокрема, у семи областях.

Для подальшого розвитку Ukraine Invest важливо розширити функції офісу із залучення та підтримки інвестицій або створити незалежне інвестиційне бізнес-агентство, як в Австрії. Таке агентство має надавати інформацію про економічне, політичне та правове середовище для іноземних інвестицій, допомагати налагоджувати контакти між інвесторами та компаніями, консультувати з питань розміщення проектів, оподаткування, трудового законодавства, фінансових інвестицій, придбання нерухомості та фінансової підтримки інвестиційних проектів. Вони також повинні допомагати інвесторам у веденні переговорів та отриманні необхідних дозволів і ліцензій та надавати повну підтримку аж до реалізації проекту.

Обов'язковою умовою є те, що UkraineInvest має працювати в усіх регіонах України [29].

З метою забезпечення подальшого входження інвесторів та створення сприятливих умов для їхньої роботи, обов'язковою умовою є діяльність UkraineInvest в усіх регіонах країни.

Указом Президента України № 365/2016 від 29 серпня 2016 року затверджено Положення про Національну інвестиційну раду. Основними завданнями Ради є сприяння заохоченню та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, створення привабливого інвестиційного іміджу України, сприяння

формуванню основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату, підготовка пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу країни, інвестиційних проектів. До основних напрямів діяльності Ради належать: дослідження інвестиційних ініціатив та потенційних пропозицій, аналіз проблем, що перешкоджають залученню інвестицій, участь у розробці проектів законодавчих актів у сфері інвестицій.

Кабінет Міністрів України створив Державну раду з питань науково-технологічного розвитку України з метою забезпечення ефективної взаємодії між представниками наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності. Ця організація є постійно діючим консультативно-дорадчим органом при Кабінеті Міністрів України. Склад Національної ради з питань науково-технологічного розвитку затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України № 520-р від 9 серпня 2017 року.

Крім того, було схвалено Концепцію цифрового економічного та соціального розвитку України на 2018-2021 роки. Згодом було затверджено план заходів з впровадження Цифрового порядку денного України на період до 2021 року (Цифрової стратегії), основною метою якого є забезпечення реалізації ініціатив Цифрового порядку денного України на період до 2021 року (Цифрової стратегії) [36].

Усунення бар'єрів для цифрової трансформації України у перспективних секторах шляхом стимулювання економіки, залучення інвестицій, подолання цифрового розриву, поглиблення співпраці з Європейським Союзом у цифровому просторі та розбудови інноваційної інфраструктури.

Розвиток індустріальних парків має потенціал для стимулювання інвестицій та інновацій, пожвавлення промислового виробництва, створення нових високотехнологічних виробництв та великої кількості високопродуктивних робочих місць. Це, в свою чергу, призведе до збільшення

обсягів та різноманітності продукції на експорт, що підвищить конкурентоспроможність української економіки. Уряд має вжити низку заходів, щоб зробити Україну привабливою для іноземних інвесторів та створити сприятливі умови для їхньої діяльності. Перш за все, важливо спростити процедуру реєстрації іноземних інвестицій та забезпечити належне інформування іноземних інвесторів про потенційні інвестиційні можливості в Україні. Крім того, можна було б розглянути можливість надання податкових пільг для компаній з іноземними інвестиціями після досягнення певного рівня інвестицій.

Існує також потреба у покращенні співпраці між державним та приватним секторами, наприклад, шляхом створення системи комунікації, включаючи обмін інформацією, залучення підприємців до створення правових ініціатив та організації спільних форумів і консультацій [32].

Важливим елементом є розвиток сучасної інфраструктури для задоволення потреб іноземних інвесторів. Слід також приділити увагу покращенню інвестиційного іміджу країни через участь у міжнародних виставках і ярмарках, інвестиційних проектах та висвітлення у міжнародних ЗМІ.

Серед інших запропонованих заходів - розробка регіональних планів підвищення інвестиційної привабливості регіону з урахуванням поточних оцінок та державний моніторинг їх виконання як мірило успіху місцевої влади.

Бажано також, щоб Україна приєдналася до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і стала членом Робочої групи з експортних кредитів та кредитних гарантій. Це зробить доступними рекомендації ОЕСР, що сприятиме покращенню іміджу країни, розвитку співпраці з іноземними клієнтами та виходу на світові ринки [10].

Таким чином, виконання цих рекомендацій сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості України, задоволенню сучасних вимог іноземних інвесторів та залученню довгострокових іноземних інвестицій, які сприятимуть розвитку економіки країни.

ВИСНОВКИ

Транскордонний рух капіталу є ключовим елементом глобалізації економіки та інтеграції національних ринків у світову економічну систему. Цей процес не тільки забезпечує додаткові ресурси для економічного зростання, але й сприяє поширенню новітніх технологій, управлінських практик та інновацій. Однак, важливим є забезпечення ефективного регулювання та контролю цих потоків, щоб мінімізувати потенційні ризики для фінансової стабільності та національної економічної безпеки.

Інвестиційна привабливість національної економіки визначається рядом факторів: політичною стабільністю, ефективністю законодавства, рівнем корупції, розвинутістю фінансової інфраструктури та доступом до ресурсів. Висока інвестиційна привабливість сприяє залученню іноземних капіталовкладень, що, в свою чергу, стимулює економічний розвиток і підвищує рівень життя населення. Також це допомагає країні інтегруватися у світову економіку, залучаючи не тільки інвестиції, але й новітні технології та інновації.

Оцінка ефективності іноземних інвестицій у повоєнний період вимагає особливого підходу, оскільки звичайні критерії фінансової ефективності можуть бути недостатніми для вимірювання довгострокового впливу на економічне відновлення та соціальну стабільність. Важливо врахувати не тільки безпосередній фінансовий дохід, але й внесок інвестицій у відновлення інфраструктури, створення робочих місць, збільшення податкових надходжень та підвищення загальної якості життя населення. Такий комплексний підхід дозволить забезпечити більш точну оцінку впливу іноземних інвестицій на відновлення країни.

Україна реформувала своє законодавство для поліпшення інвестиційного клімату, що включає спрощення реєстрації бізнесу, захист прав інвесторів та поліпшення процесу вирішення комерційних спорів. Розвиток нормативно-правової бази, такий як прийняття Закону про інвестиційні няні та інші

спеціалізовані інвестиційні заходи, покликані стимулювати прямі іноземні інвестиції та забезпечувати їх ефективне використання для економічного зростання.

Іноземні інвестиції в Україні демонструють відновлення після значних падінь через конфлікти та політичні кризи. Підвищення стабільності та продовження економічних реформ сприяло повільному відновленню інвестиційної активності, особливо в критично важливих галузях, таких як інфраструктура, енергетика та сільське господарство. Відновлення повоєнних регіонів та модернізація інфраструктури залучають зарубіжні капітали, що стимулює економічний розвиток та покращує інвестиційну привабливість країни.

Україна стикається з низкою проблем, які ускладнюють залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку країни. Корупція є однією з найсерйозніших проблем в Україні, яка негативно впливає на інвестиційний клімат. Вона збільшує витрати для бізнесу, шкодить передбачуваності ведення справ та підриває довіру інвесторів. Забюрократизована система державного управління в Україні може бути складною та непрозорою для іноземних інвесторів. Це може призвести до затримок у реалізації проектів та збільшення адміністративних витрат. Політична нестабільність та часті зміни уряду можуть відлякувати інвесторів, які шукають довгострокові та стабільні інвестиційні можливості. Негативний історичний досвід, а також поточні виклики, з якими стикається Україна, призвели до того, що у деяких міжнародних інвесторів склалася недовіра до країни. Ці фактори суттєво впливають на рішення інвесторів вкладати капітал в українську економіку.

Україна може підвищити свою інвестиційну привабливість через комплекс заходів, що включають вдосконалення законодавчої бази, покращення інфраструктури та забезпечення більшої прозорості урядових дій. Важливу роль відіграють і міжнародні партнерства, що можуть залучати інвестиції через двосторонні угоди та співпрацю з міжнародними фінансовими

інститутами. Лібералізація ринку, стимули для інвесторів, такі як податкові пільги і гарантії, також можуть значно сприяти залученню капіталу.

Після війни Україна стане об'єктом значної міжнародної уваги з метою відновлення та модернізації економіки, що відкриє нові можливості для іноземних інвесторів. Перспективи залучення інвестицій є великими в сферах відновлювальної енергетики, інфраструктури, агропромислового комплексу, а також ІТ і високих технологій. Стабілізація політичного клімату та залучення інвестицій, що сприятимуть стійкому розвитку, стануть ключем до успішного повоєнного відновлення. Уряд має зосередитись на створенні сприятливих умов для інвесторів та активному співробітництві з міжнародними партнерами для забезпечення ефективної імплементації інвестиційних проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова І.В. Інвестиційні стратегії ТНК в умовах глобалізації. *Економічний простір*. 2019. № 23/1. С. 40-48.
2. Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 244 с.
3. Беліма М. Регіональний розвиток України та прямі іноземні інвестиції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. С. 99-116.
4. Гаверський В.В. Правова основа державного регулювання інвестиційних процесів в Україні. *НУ «ОЮА», Південноукраїнський центр гендерних проблем, Фенікс. Одеса*. 2014. № 53. С. 284.
5. Герзанич В.М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. С. 24-29.
6. Глуха Г.Я. Прямі іноземні інвестиції у контексті економічного зростання. *Економічний нобелівський вісник*. 2019. № 1. С. 113-121.
7. Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. Інвестування. За ред. В.М. Гриньової. Х.: ХДЕУ, 2008. 311 с.
8. Гриценко В. Інвестиційні інститути на міжнародному ринку фінансових послуг. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2021. С. 33-39.
9. Долан Е.Дж., Ліндсей Д. Ринок: Макроекономічна модель. 2011. 50 с.
10. Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI "Про державно-приватне партнерство". Відомості Верховної Ради. 2010. № 40. Ст. 524.
11. Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI "Про інститути спільного інвестування". Відомості Верховної Ради. 2013. № 29. Ст. 337.
12. Закон України від 06.09.2012 р. № 5205-VI "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць". Відомості Верховної Ради. 2013. № 32. Ст. 410.

13. Закон України від 10.09.1991 р. № 1540а-ХІІ "Про захист іноземних інвестицій на Україні". Відомості Верховної Ради. 1991. № 46. Ст. 616.
14. Закон України від 17.02.2000 № 1457-ІІІ "Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів господарювання, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження". Відомості Верховної Ради України. – 2000. № 12. Ст. 97.
15. Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ "Про інвестиційну діяльність". Відомості Верховної Ради. 1991. № 47. Ст. 646.
16. Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР "Про режим іноземного інвестування". Відомості Верховної Ради. 1996. № 19. Ст. 80.
17. Закон України від 27.04.2010 р. № 2155-VІ "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання іноземних інвестицій та кредитування". Відомості Верховної Ради. 2010. № 26. Ст. 270.
18. Іващенко А.І. Стратегія формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні. *Часопис економічних реформ*. 2019. С. 11-27.
19. Інновації в інвестуванні України – 2023. URL: <https://advantageukraine.com> (дата звернення 25.04.2024).
20. Ковалишин П. Формування інвестиційного клімату та ефективність діяльності на ринку венчурного інвестування. *Економіст*. 2014. № 2. С. 44-47.
21. Конституція України: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
22. Косенко А.В. Нормативно правовий механізм державного регулювання інвестиційних потоків в Україні. *Економіка будівництва і міського господарства*. 2013. Т. 9, № 2. С. 153-154.
23. Лащихіна І.М. Теоретично-правові аспекти взаємодії міжнародного і внутрішньодержавного права в українській правовій доктрині. Критичне мислення у вільному суспільстві: теоретико-методологічний, конституційно- та міжнародно-правовий потенціал: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. С. 129-132.

24. Лук'яненко І.Г., Городніченко Ю. О. Сучасні економетричні методи в фінансах: навчальний посібник. К.: ЦУЛ. 2002. 211с.
25. Магдалюк О.В., Петрик О.І. Іноземне інвестування в Україні: сучасний стан і напрями активізації. Вісник Університету банківської справи. 2023. № 2 (32). С. 33- 41.
26. Майорова Т.В. Залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації. Вісник КНЕУ імені В. Гетьмана. 2021. № 1. С. 89-93
27. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Економікс: Принципи, проблеми та/ Пер. з англ.В. Лукашевича та інші. 2011. С. 112-150 с.
28. Макроекономічний прогноз економіки України – 2023 <https://www.unian.ua/economics/finance/makroekonomichniy-prognozyakouy-bude-ekonomika-ukrajini-u-2023-roci-12095712.html> (дата звернення 25.04.2024).
29. Максимчук М. Головний лобіст західного бізнесу в Україні Андрій Гундер: Без інвестицій Україна назавжди залишиться іграшкою в руках олігархів. Економічна правда. 2021. URL:<https://www.epravda.com.ua/publications/2021/03/10/671765/> (дата звернення: 12 04.2024).
30. Малько К. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість країни: фактори їх формування в сучасних умовах. Актуальні проблеми економіки. 3 –2015. – С. 100-105.
31. Матюшенко І.Ю. Іноземні інвестиції: навч. посібн. М-во освіти і науки України. К.: Професіонал, 2005. 336 с..
32. Мельник О. О. Інвестиційний клімат в Україні. Фінанси України. 2020. С. 36-41.
33. Національна стратегія збільшення інвестицій в економіку України 2023. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/fdi-strategy/> (дата звернення 19.04.2024).
34. Новіков О. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. Миколаїв: МНАУ, 2013. 222 с.

35. Павленко І.І., Білінська В.Ю. Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства в Україні. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2015. № 1(30). С. 104-113.
36. Пирог О. В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2021. № 5. С. 15-19.
37. Реверчук С. К. Інвестологія: наука про інвестування: навч. Посібник. К.: Атіка, 2012. 301 с.
38. Римарська Р.Ю. Збільшення надходжень до бюджету як чинник залучення іноземних інвестицій в Україну. Науковий журнал «Економіка України». 2019. С. 90-99
39. Скоробогатова Н.Є. Інноваційно-інвестиційне співробітництво України і ЄС у межах забезпечення сталого розвитку. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2021. № 11. С. 19-26
40. Солоніко К.С. Міжнародна економіка: навчальний посібник. К.: Кондор . 2013. 441 с.
41. Статистика прямих іноземних інвестицій до України 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2022/> (дата звернення 24.04.2024).
42. Статистична інформація. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 24.04.2024).
43. Тесля С. М. Організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Формування ринкової економіки в Україні. 2020. С. 34-42
44. Тесля С. М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація. Науковий вісник НЛТУ України. 2020. С. 21-36
45. Ткаченко Т. Напрямки оптимізації інвестиційної діяльності підприємства. Агросвіт. 2022. № 7. С. 45-48
46. Українська Арбітражна Асоціація. Міжнародні договори України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.arbitration.kiev.ua/uk->

UA/Zakonodavstvo/Mizhnarodniodogovory-Ukrainy.aspx?ID=166. – Дата звернення: 12.04.2024.

47. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. Підсумки 2023. URL: www.uaib.com.ua (дата звернення 20.04.2024).

48. Чентуков Ю.І. Сутність та мотивація міжнародного руху. Вісник Донецького національного університету. 2021. №1. С. 185- 188.

49. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України: Монографія . К.: Т-во "Знання", КОО, 2020. 98 с.

50. Шевченко В.Ю. Ризики міжнародного руху капіталу в умовах глобальної нестабільності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2022. № 135. С. 18-21

51. Шевченко Л.В. Фактори впливу на іноземне інвестування України: підходи до класифікації. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія Економічні науки. № 100. 2021. С. 57 – 66.

52. Шталь Т. В. Аналіз інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення. Бізнес Інформ. 2022. № 3. С. 122-125.

53. Cicea C., Marinescu C. Bibliometric analysis of foreign direct investment and economic growth relationship. Journal of Business Economics and Management. 2020. Vol. 22(2). P. 445–466.

54. Investment in world. 2023 / URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/articles/investuvannya:-najkrasha-investiciyachikudi-vklasti-groshi-ta-na-chomu-zarobiti> (Accessed: 03.04.2024).

55. Loshchykhin O. Restoration of the trust to law as a recognition of the integrity of the valuable basis of relationship between Ukraine and The European Union: Collective Monograph: Association Agreement: driving integrational changes / O. Loshchykhin, A. Shevchenko, A. Starostyuk, I. Lashchykhina. Ottawa, Ontario, Canada: Accent Graphics Communications and Publishing. 2020. № 3. P. 171-176.

56. Riznyk D. Systemic and structural characteristics of investment activity in Ukraine. Three Seas Economic Journal. 2023. Vol. 7. P. 101 – 110.

57. World Investment Report 2023 – Investing in sustainable recovery.
Investment Policy Hub. URL:
<https://investmentpolicy.unctad.org/publications/1249/worldinvestment-report-2023--investing-in-sustainable-recovery> (Accessed: 05.04.2024)